ἈΛΚΙΝΟΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΕἸΣ ΤᾺ ΤΟΥ ΠΛΆΤΩΝΟΣ ΔΟΓ-ΜΑΤΑ ΕἸΣΑΓΩΓΗ.

ALCINOI PHILOSOPHI AD PLATONIS DOGMATA INTRODVCTIO.

Lutetiæ apud Michaelem Vaſcoſanum.
Menſe Decembri.

1 5 3 2

ΑΛΚΙΝΟΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΔΟΓΜΑΤΩΝ ΠΛΑΤΩΝΟΣ.

Τῶν κυριωτάτων Πλάτωνος δογμάτων, τοιαύτη τις ἂν διδασκαλία γένοιτο. Φιλοσοφία ἐστὶν ὄρεξις σοφίας, ἢ λύσις καὶ περιαγωγὴ ψυχῆς ἀπὸ σώματος, ἐπὶ τὰ νοητὰ ἡμῶν τρεπομένων, καὶ τὰ κατ᾽ ἀλήθειαν ὄντα. σοφία δέ ἐστιν ἐπιστήμη θείων καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων. φιλόσοφος δὲ ἐστὶν ὁ παρώνυμως ἀπὸ ταύτης ὠνομασμένος, ὡς ὁ μουσικὸς ἀπὸ τῆς μουσικῆς. πεφυκέναι δὲ τοῦτον χρὴ πρῶτον μὲν πρὸς τὰ μαθήματα ὅσα δύναται προσοικειοῦν καὶ προσάγειν αὐτὸν τῇ γνώσει τῆς νοητῆς οὐσίας, καὶ μὴ πλανωμένης τε καὶ ῥύσεως. ἔπειτα δὲ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἔχειν ἐρωτικῶς, καὶ μηδαμῆ προσδέχεσθαι τὸ ψεῦδος. ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ φύσει πως σώφρονα εἶναι, καὶ κατὰ τὸ παθητικὸν τῆς ψυχῆς φυσικῶς κατεσταλμένον. ὁ γὰρ ἐφιέμενος μαθημάτων περὶ τὰ ὄντα καὶ ἐπὶ ταῦτα τρέπων ἑαυτοῦ τὴν ὄρεξιν, οὐ θαυμάζοι ἂν τὰς ἡδονάς. δεῖ δὲ καὶ ἐλευθέριον εἶναι τῇ γνώμῃ τὸν μέλλοντα φιλοσοφεῖν. ἐναντιώτατον γὰρ μικρολογία ψυχῇ μελλούσῃ θεωρεῖν τὰ θεῖα καὶ ἀνθρώπινα. καὶ πρὸς δικαιοσύνην

δὲ πεφυκέναι καὶ αὐτόν, ὥστε καὶ πρὸς ἀλήθειαν καὶ πρὸς ἐλευθερίαν, καὶ πρὸς σωφροσύνην. προσεῖναι δὲ αὐτῷ καὶ εὐμάθειαν καὶ μνήμην. εἰσποιεῖ γὰρ καὶ ταῦτα τὸν φιλόσοφον. αὗται δὲ αἱ εὐφυΐαι παιδείας μὲν ὀρθῆς καὶ τροφῆς τῆς προσηκούσης τυχοῦσαι, τέλειον ἀποφαίνουσι πρὸς ἀρετήν. ἀμεληθεῖσαι δὲ μεγάλων κακῶν αἴτιαι γίνονται. ταύτας δὲ καὶ ὁμωνύμως ταῖς ἀρεταῖς ἔωθεν ὀνομάζειν ὁ πλάτων, σωφροσύνην τε καὶ ἀνδρείαν καὶ δικαιοσύνην.

Διττοῦ δὲ ὄντος τοῦ βίου, τοῦ μὲν θεωρητικοῦ, τοῦ δὲ πρακτικοῦ. τοῦ μὲν θεωρητικοῦ τὸ κεφάλαιον ἐν τῇ γνώσει τῆς ἀληθείας κεῖται, τοῦ πρακτικοῦ δὲ ἐν τῷ πρᾶξαι τὰ ὑπαγορευόμενα ἐκ τοῦ λόγου. τίμιος μὲν δὴ ὁ θεωρητικὸς βίος, ἑπόμενος δὲ καὶ ἀναγκαῖος ὁ πρακτικός. ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, ἐντεῦθεν ἂν γένοιτο δῆλον. Ἔστι τοίνυν ἡ θεωρία ἐνέργεια τοῦ νοῦ νοοῦντος τὰ νοητά. ἡ δὲ πρᾶξις ψυχῆς λογικῆς ἐνέργεια διὰ σώματος γινομένη. ἡ ψυχὴ δὴ θεωροῦσα μὲν τὸ θεῖον καὶ τὰς νοήσεις τοῦ θείου, εὐπαθεῖν τε λέγεται. καὶ τοῦτο τὸ πάθημα αὐτῆς φρόνησις ὠνόμασται. ὅπερ οὐχ ἕτερον εἴποι ἄν τις εἶναι τῆς πρὸς τὸ θεῖον ὁμοιώσεως. ὅθεν καὶ προηγούμενον καὶ τίμιον ἂν εἴη τὸ τοιοῦτο. καὶ εὐκταιότατον καὶ οἰκειότατον, ἀκώλυτόν τε καὶ ἐφ᾽ ἡμῖν κείμενον, καὶ τοῦ προκειμένου τέλους ἡμῖν αἴτιον. ἡ μέντοι πρᾶξις καὶ τὸ πρακτικὸν διὰ τοῦ σώματος περαινόμενα κωλυθῆναί τε δύναται καὶ πράττοιτο ἂν ἀπαιτούντων τῶν πραγμάτων. ἃ κα-

τὰ τὸν θεωρητικὸν βίον ὁρᾶται μελετῶν τε εἰς ἀνθρώ-
πων ἤθη. ἥξει γὰρ ὁ σπουδαῖος ἐπὶ τὰ κοινὰ ὁπόταν
ἴδῃ κακῶς διακείμενα, πρός τινων αὐτά. περιστατικὰ
μέντοι οὕτως ἡγούμενος. τό τε στρατηγεῖν, τὸ δικάζειν, τὸ πρεσ-
βεύειν. ἄριστα δὲ ἐν πράξει μὲν καὶ ὡς ἐν ταύτῃ προηγού-
μενα τὰ περὶ νομοθεσίας καὶ πολιτείας καὶ κατάστασιν καὶ
παιδείαν νέων. πρέπει δὴ ἐκ τῶν εἰρημένων τὸν φι-
λοσόφον μηδαμῶς τῆς θεωρίας ἀπολείπεσθαι. ἀλλ' ἀεὶ
ταύτην τρέφειν καὶ αὔξειν, ὡς ἑπόμενον δὲ καὶ ἐπὶ τὸν
πρακτικὸν χωρεῖν βίον. Ἡ δὲ τοῦ φιλοσόφου σπου-
δὴ κατὰ τὸν πλάτωνα ἐν τρισὶν ἔοικεν εἶναι. ἔν τε τῇ
θέᾳ τῇ τῶν ὄντων, γνώσει. καὶ ἐν τῇ πράξει τῶν καλῶν, καὶ
ἐν αὐτῇ τῇ τοῦ λόγου θεωρίᾳ. καλεῖται δὲ ἡ μὲν τῶν ὄντων
γνῶσις θεωρητική. ἡ δὲ περὶ τὰ πρακτέα πρακτική, ἡ
δὲ περὶ τὸν λόγον διαλεκτική. διαιρεῖται δὲ αὕτη
εἴς τε τὸ διαιρετικόν, καὶ τὸ ὁριστικόν, καὶ τὸ ἐπαγωγι-
κόν, καὶ τὸ συλλογιστικόν. τούτου δὲ εἰς τὸ ἀποδεικτικόν, ὅπερ
ἐστὶ περὶ τὸν ἀναγκαῖον συλλογισμόν, καὶ εἰς τὸν ἐπι-
χειρηματικόν. ὃ θεωρεῖται περὶ τὸν ἔνδοξον συλλογισ-
μόν, καὶ εἰς τρίτον τὸν ῥητορικόν. ὅπερ ἐστὶ περὶ τὸ ἐν-
θύμημα. ὃ καλεῖται ἀτελὴς συλλογισμός, καὶ προσέτι
τὰ σοφίσματα. ὅπερ προηγούμενον μὲν οὐκ ἂν εἴη
τοῦ φιλοσόφου, ἀναγκαῖον δέ. Τῆς δὲ πρακτικῆς
τὸ μέν, θεωρεῖται περὶ τὴν τῶν ἠθῶν ἐπιμέλειαν, τὸ δὲ
περὶ τὴν τοῦ οἴκου προστασίαν. τὸ δέ, περὶ πόλιν καὶ τὴν
ταύτης σωτηρίαν, τούτων δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἠθικὸν κέκλη

τὰ, τὸ δὲ δεύτερον οἰκονομικόν, τὸ δὲ λοιπὸν πολιτικόν. τοῦ δὲ θεωρητικοῦ τὸ μὲν, περὶ τὰ ἀκίνητα καὶ τὰ πρῶτα αἴτια καὶ ὅσα θεῖα θεολογικὸν καλεῖται. τὸ δὲ περὶ τὴν τῶν ἄστρων φορὰν καὶ τὰς τούτων περιόδους, καὶ ἀποκαταστάσεις καὶ τὴν τοῦδε τοῦ κόσμου τὴν σύστασιν φυσικόν. τὸ δὲ θεωρούμενον διὰ γεωμετρίας καὶ τῶν λοιπῶν μαθημάτων, μαθηματικόν. τῆς δὲ διαιρέσεως τοιαύτης οὔσης, καὶ τοῦ μερισμοῦ τῶν τῆς φιλοσοφίας εἰδῶν, περὶ τῆς διαλεκτικῆς θεωρίας πρότερον ῥητέον τῆς ἀρεσκούσης τῷ Πλάτωνι. καὶ πρώτιστα περὶ κριτηρίου. ἐπεὶ οὖν ἐστί τι τὸ κρῖνον, ἔστι δὲ καὶ τὸ κρινόμενον, εἴη ἂν καὶ τὸ ἐκ τούτων ἀποτελούμενον, ὅπερ εἴποι ἄν τις κυρίως κρίσιν. κυρίως μὲν δὴ τὴν κρίσιν ὀνομάσαι ἄν τις κριτήριον, κοινότερον δὲ τὸ κρῖνον. τοῦτο δέ ἐστι διττόν. τὸ μὲν, ὑφ' οὗ κρίνεται τὸ κρινόμενον, τὸ δὲ δι' οὗ. ὧν τὸ μὲν, εἴη ἂν ὁ ἐν ἡμῖν νοῦς. τὸ δὲ δι' οὗ ὄργανον φυσικὸν κριτικόν, προηγουμένως μὲν τῶν ἀληθῶν, ἑπομένως δὲ καὶ τῶν ψευδῶν. τοῦτο δὲ οὐκ ἄλλο τί ἐστιν ἢ λόγος φυσικός, σαφέστερον δὲ ἐπὶ ὄντων. κριτὴς μὲν ἂν λέγοιτο ὁ φιλόσοφος, ὑφ' οὗ τὰ πράγματα κρίνεται. κριτὴς δὲ καὶ ὁ λόγος, δι' οὗ τὸ ἀληθὲς κρίνεται, ὃ καὶ ὄργανον ἔφαμεν εἶναι. διττὸς δέ ἐστιν ὁ λόγος, ὁ μὲν γάρ ἐστι παντελῶς ἄληπτός τε καὶ ἀτρεκής. ὁ δὲ κατὰ τὴν τῶν πραγμάτων γνῶσιν ἀδιάψευστος. τούτων δὲ ὁ μὲν πρότερος, θεῷ δυνατός, ἀνθρώπῳ δὲ ἀδύνατος. ὁ δὲ δεύτερος καὶ ἀνθρώπῳ δυνατός. διττὸς δὲ καὶ οὗτος. ὁ

μὲν, περὶ τὰ νοητά. ὁ δὲ περὶ τὰ αἰσθητά. ὧν ὁ μὲν, περὶ τὰ νοητὰ ἐπιστήμη τέ ἐστι καὶ ἐπιστημονικὸς λόγος, ὁ δὲ περὶ τὰ αἰσθητὰ δοξαστικός τε καὶ δόξα. ὅθεν ὁ μὲν ἐπιστημονικὸς τὸ βέβαιον ἔχει καὶ μόνιμον, ἅτε περὶ τῶν βεβαίων καὶ μονίμων ἀρχῶν. ὁ δὲ πιθανὸς καὶ δοξαστικὸς πολὺ τὸ εἰκὸς διὰ τὸ μὴ περὶ τὰ μόνιμα εἶναι. ἐπιστήμης δὲ ἀρχὴ περὶ τὰ νοητὰ καὶ δόξης ἀρχὴ περὶ τὰ αἰσθητὰ ἀρχαὶ νόησίς τε καὶ αἴσθησις.

ἡ μὲν γὰρ αἴσθησίς ἐστι πάθος ψυχῆς διὰ σώματος ἀπαγγελτικὸν προηγουμένως τῆς πεπονθυίας δυνάμεως. ὁπόταν δὲ ἐν τῇ ψυχῇ διὰ τῶν αἰσθητηρίων κατὰ τὴν αἴσθησιν τύπος ἐγγένηται. ὅπερ ἐστὶν αἴσθησις. ἔπειτα οὗτος μὴ διὰ χρόνου πλῆθος ἐξίτηλος γένηται, ἀλλ᾽ ἔμμονος καὶ σωζόμενος ἡ τούτου σωτηρία μνήμη καλεῖται. δόξα δέ ἐστι συμπλοκὴ μνήμης καὶ αἰσθήσεως. ὁπόταν γὰρ ἐντύχωμεν αἰσθητῷ τινι πρώτῳ, καὶ ἀπ᾽ αὐτοῦ αἴσθησις ἡμῖν γένηται, καὶ ἀπὸ ταύτης μνήμη, ἔπειτα ἐντύχωμεν τῷ αὐτῷ πάλιν αἰσθητῷ, τὴν προϋποκειμένην μνήμην συντίθεμεν τῇ ἐκ δευτέρου γενομένῃ αἰσθήσει. καὶ ἐν ἑαυτοῖς λέγομεν φέρε, Σωκράτης. ἵππος. πῦρ. καὶ ὅσα τοιαῦτα. καὶ τοῦτο καλεῖται δόξα, συντιθέντων ἡμῶν τὴν προϋποκειμένην τῇ νεωστὶ γενομένῃ αἰσθήσει. καὶ ὅταν μὲν συμφωνήσῃ ταῦτα κατάλληλα γενόμενα ἀληθὴς γίνεται δόξα. ὅταν δὲ παραλλάξῃ ψευδής. ἂν γὰρ ἔχων τις μνήμην Σωκράτους ἐντυχὼν Πλάτωνι οἰηθῇ κατά τινα ὁμοιότητα Σω

κράτει πάλιν ἐντυγχάνειν, ἔπειτα τὴν ἀπὸ πλάτωνος αἴσθησιν ὡς ἀπὸ σωκράτους λαβὼν συνθείη, ἣν ἔχει περὶ σωκράτους μνήμην, ψευδὴς γίνεται δόξα. ἐν ᾧ δὲ γίνεται ἡ μνήμη καὶ ἡ αἴσθησις, τοῦτο κηρίνῳ ἐκμαγείῳ ὁ πλάτων ἀπεικάζει. ὅταν δὲ τὰ δοξασθέντα ἐξ αἰσθήσεως καὶ μνήμης ἀναπλάσασα ἡ ψυχὴ τῇ διανοίᾳ ἀποβλέπῃ πρὸς ταῦτα ὥσπερ πρὸς ἐκεῖνα ἀφ' ὧν ἐγένετο, ἀναζωγράφησιν τὸ τοιοῦτο ὁ πλάτων καλεῖ. ἔσθ' ὅτε δὴ καὶ φαντασίαν. τὴν δὲ διάνοιαν φησὶ τὴν αὐτῆς τῆς ψυχῆς πρὸς αὐτὴν διάλογον. λόγον δὲ τὸ ἀπ' ἐκείνης ῥεῦμα διὰ τοῦ στόματος χωροῦν μετὰ φθόγγου. νόησις δ' ἐστὶ νοῦ ἐνέργεια θεωροῦντος τὰ πρῶτα νοητά. αὕτη διττὴ ἔοικεν εἶναι. ἡ μὲν, πρὸ τοῦ ἐν τῷδε τῷ σώματι γενέσθαι τὴν ψυχὴν θεωρούσης αὐτῆς τὰ νοητά. ἡ δὲ μετὰ τὸ ἐμβιβασθῆναι εἰς τόδε τὸ σῶμα. τούτων δὲ ἡ μὲν πρὸ τοῦ ἐν τῷ σώματι γενέσθαι τὴν ψυχὴν αὐτὸ τοῦτο νόησις ἐκαλεῖτο. γενομένης δὲ αὐτῆς ἐν τῷ σώματι, ἡ τότε λεγομένη νόησις νῦν ἐλέχθη φυσικὴ ἔννοια, νόησίς τις οὖσα ἐναποκειμένη τῇ ψυχῇ. ὅταν οὖν φῶμεν τὴν νόησιν ἀρχὴν εἶναι τοῦ ἐπιστημονικοῦ λόγου, οὐχὶ τὴν νῦν λεγομένην φαμέν. ἀλλὰ τὴν ὅτε χωρὶς τοῦ σώματος ἦν ἡ ψυχὴ, ἥτις ὡς ἔφαμεν τότε μὲν νόησις ἐλέγετο, νῦν δὲ φυσικὴ ἔννοια. καλεῖται δὲ ὑπ' αὐτοῦ ἡ φυσικὴ ἔννοια καὶ ἐπιστήμη ἁπλῆ. καὶ πτέρωμα ψυχῆς. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ μνήμη. ἐκ δὲ τούτων ἁπλῶν οὐσῶν ἐπιστημῶν ὁ φυσικὸς καὶ ἐπιστημονικὸς συνέστηκε

λόγος, φύσει ἐνυπάρχων. οὐκοῦν ὄντος καὶ ἐπιστημονικοῦ λόγου καὶ δοξαστικοῦ, οὔσης δὲ καὶ νοήσεως καὶ αἰσθήσεως, ἔστι καὶ τὰ τούτοις ὑποπίπτοντα, οἷον τὰ νοητὰ καὶ αἰσθητά. καὶ ἐπεὶ τῶν νοητῶν τὰ μὲν πρῶτα ὑπάρχει ὡς αἱ ἰδέαι, τὰ δὲ δεύτερα ὡς τὰ εἴδη τὰ ἐπὶ τῇ ὕλῃ ἀχώριστα ὄντα τῆς ὕλης, καὶ νόησις ἔσται διττή. ἡ μὲν τῶν πρώτων, ἡ δὲ τῶν δευτέρων. καὶ πάλιν ἐπεὶ τῶν αἰσθητῶν ἐστι τὰ μὲν πρῶτα ὡς αἱ ποιότητες, οἷον χρῶμα λευκότης. τὰ δὲ, κατὰ συμβεβηκός, οἷον τὸ λευκὸν καὶ τὸ κεχρωσμένον, μετὰ δὲ ταῦτα τὸ ἄθροισμα οἷον πῦρ μέλι, οὕτω δὴ καὶ αἴσθησις ἡ μέν τις ἔσται τῶν πρώτων πρώτη λεγομένη. ἡ δὲ τῶν δευτέρων δευτέρα. τὰ μὲν δὴ πρῶτα νοητὰ νόησις κρίνει οὐκ ἄνευ τοῦ ἐπιστημονικοῦ λόγου περιλήψει τινὶ, καὶ οὐ διεξόδῳ. τὰ δὲ δεύτερα ὁ ἐπιστημονικὸς λόγος, οὐκ ἄνευ νοήσεως. τὰ δὲ πρῶτα αἰσθητὰ καὶ τὰ δεύτερα ἡ αἴσθησις κρίνει, οὐκ ἄνευ τοῦ δοξαστικοῦ λόγου. τὸ δὲ ἄθροισμα ὁ δοξαστικὸς λόγος οὐκ ἄνευ τῆς αἰσθήσεως. τοῦ νοητοῦ δὴ κόσμου πρώτου ὄντος νοητοῦ, τοῦ δὲ αἰσθητοῦ ἀθροίσματος, τὸν μὲν νοητὸν κόσμον κρίνει νόησις μετὰ λόγου, τουτέστιν οὐκ ἄνευ λόγου. τὸν δὲ αἰσθητὸν ὁ δοξαστικὸς λόγος οὐκ ἄνευ αἰσθήσεως. οὔσης δὲ θεωρίας καὶ πράξεως ὁ ὀρθὸς λόγος οὐχ ὁμοίως κρίνει τὰ τῇ θεωρίᾳ ὑποπίπτοντα, καὶ τὰ πρακτά. ἀλλ' ἐν μὲν τῇ θεωρίᾳ ἐπισκοπεῖ τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ μὴ οὕτως ἔχον. ἐν δὲ τοῖς πρακτοῖς τί τὸ οἰκεῖον, καὶ τί τὸ ἀλλότριον, καὶ τί τὸ πραττόμενον. τὸ γὰρ ἔχειν ἔννοιαν

φυσικὴν καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ τῷ λόγῳ χρώμενοι καὶ ἀναφέροντες ἐπὶ τὰς φυσικὰς ἐννοίας ὡς ἐπὶ μέτρα τινὰ ὡρισμένα, κρίνομεν εἴτε οὕτως ἔχει τάδε τινὰ εἴτε καὶ ἑτέρως. τῆς διαλεκτικῆς δὲ στοιχειωδέστατον ἡγεῖται πρῶτον μὲν τὸ τὴν οὐσίαν ἐπιβλέπειν παντὸς οὑτινοσοῦν. ἔπειτα περὶ τῶν συμβεβηκότων. ἐπισκοπεῖ δὲ αὐτὸ μὲν ὅ ἐστιν ἕκαστον, ἢ ἄνωθεν διαιρετικῶς καὶ ὁριστικῶς, ἢ κάτωθεν ἀναλυτικῶς. τὰ δὲ συμβεβηκότα καὶ τὰ ὑπάρχοντα ταῖς οὐσίαις ἢ ἐκ τῶν περιεχομένων δι' ἐπαγωγῆς, ἢ ἐκ τῶν περιεχόντων διὰ συλλογισμοῦ. ὡς κατὰ λόγον εἶναι τῆς διαλεκτικῆς, τὸ μὲν, διαιρετικόν, τὸ δὲ, ὁριστικόν, τὸ δὲ, ἀναλυτικόν. καὶ προσέτι ἐπαγωγικόν τε καὶ συλλογιστικόν. διαίρεσις μὲν τοίνυν ἐστὶν, ἡ μὲν γένους εἰς εἴδη τομή. ἡ δὲ, ὅλου εἰς μέρη. ὡς ἡνίκα ἐτέμνομεν τὴν ψυχὴν. εἴς τε τὸ λογικὸν, καὶ εἰς τὸ παθητικόν. καὶ αὖ πάλιν τὸ παθητικὸν εἴς τε τὸ θυμικὸν καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν. ἡ δὲ φωνῆς τομὴ εἰς σημαινόμενα, ὡς ὅταν ἓν καὶ ταὐτὸν ὄνομα εἰς πλείω πράγματα ἕλκηται, ἡ δὲ συμβεβηκότων εἰς ὑποκείμενα. ὡς ὅταν φῶμεν τῶν ἀγαθῶν, τὰ μὲν, περὶ ψυχὴν, τὰ δὲ, περὶ σῶμα, τὰ δὲ ἐκτός. ἡ δὲ, ὑποκειμένων εἰς συμβεβηκότα. ὡς ὅταν φῶμεν τῶν ἀνθρώπων τοὺς μὲν ἀγαθοὺς εἶναι, τοὺς δὲ, κακοὺς, τοὺς δὲ, μέσους. τῇ τοίνυν τοῦ γένους πρῶτον εἰς εἴδη τομῇ χρηστέον διὰ τὸ ὑπὲρ τοῦ διαγνῶσαι αὐτὸ ἕκαστον ὅ ἐστι κατὰ τὴν οὐσίαν. τοῦτο δὲ ἄνευ ὅρου οὐκ ἂν γένοιτο. ὁ δὲ ὅρος ἐκ διαιρέσεως γεννᾶ

ται τοῦτον τὸν τρόπον, τοῦ μέλλοντος ὅρῳ ὑποπίπτειν πράγματος. δεῖ δὲ γένος λαβεῖν, ὡς τοῦ ἀνθρώπου τὸ ζῷον, ἔπειτα τοῦτο τέμνειν κατὰ τὰς προσεχεῖς διαφορὰς κατιόντας μέχρι τῶν εἰδῶν. οἷον εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον καὶ θνητὸν καὶ ἀθάνατον, ὥς τε εἰ συντεθεῖεν αἱ προσεχεῖς διαφοραὶ τῷ γένει τῷ δὴ, αὐτῶν ὅρον ἀνθρώπου γίνεσθαι. ἀναλύσεως δὲ εἴδη ἐστὶ τρία. ἡ μὲν γάρ ἐστιν ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἐπὶ τὰ πρῶτα νοητὰ ἄνοδος. ἡ δὲ, διὰ τῶν δεικνυμένων καὶ ὑποδεικνυμένων ἄνοδος, ἐπὶ τὰς ἀναποδείκτους καὶ ἀμέσους προτάσεις. ἡ δὲ, ἐξ ὑποθέσεως ἀνιοῦσα. ἐπὶ τὰς ἀνυποθέτους ἀρχάς. ἡ μὲν δὴ πρώτη τοιάδε τις ἐστίν. οἷον ἂν ἀπὸ τοῦ περὶ τὰ σώματα καλοῦ μετίωμεν ἐπὶ τὸ ἐν ταῖς ψυχαῖς καλόν. ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν. εἶτα ἀπὸ τούτου ἐπὶ τὸ ἐν τοῖς νόμοις, εἶτ᾽ ἐπὶ τὸ πολὺ πέλαγος τοῦ καλοῦ. εἶτα οὕτω μετιόντες εὕροιμεν λοιπὸν, τὸ αὐτὸ τὸ καλόν. τὸ δεύτερον εἶδος τῆς ἀναλύσεως τοιοῦτόν τί ἐστιν. ὑποτίθεσθαι δεῖ τὸ ζητούμενον καὶ θεωρεῖν τίνα ἐστὶ πρότερα αὐτοῦ, καὶ ταῦτα ἀποδεικνύειν ἀπὸ τῶν ὑστέρων ἐπὶ τὰ πρότερα ἀνιόντα, ἕως ἂν ἔλθωμεν ἐπὶ τὸ πρῶτον καὶ ὁμολογούμενον. ἀπὸ τούτου δὲ ἀρξάμενοι ἐπὶ τὸ ζητούμενον καταλυσόμεθα συνθετικῷ τρόπῳ. οἷον ζητῶ εἰ ἀθάνατός ἐστιν ἡ ψυχή, ὑποθέμενος αὐτὸ τοῦτο ζητῶ εἰ ἀεικίνητος. καὶ τοῦτο ἀποδείξας ζητῶ εἰ τὸ ἀεικίνητον, αὐτοκίνητον. καὶ πάλιν τοῦτο ἀποδείξας σκοπῶ εἰ τὸ αὐτοκίνητον ἀρχὴ κινήσεως,

εἶτα εἰ ἡ ἀρχὴ ἀγένητος. ὅπερ τίθεται ὡς ὁμολογούμενον τὸ ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον ὄν. ἀφ' οὗ ἀρχόμενος ἐναργοῦς ὄντος, συνθήσω τοιαύτην ἀπόδειξιν. εἰ ἡ ἀρχὴ ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον, ἀρχὴ κινήσεως τὸ αὐτοκίνητον, τὸ αὐτοκίνητον δὲ ψυχή, ἄφθαρτος ἄρα καὶ ἀγένητος, καὶ ἀθάνατος ἡ ψυχή. ἡ δὲ ἐξ ὑποθέσεως ἀνάλυσίς ἐστι τοιαύτη. ὁ ζητῶν τι ὑποτίθεται αὐτὸ ἐκεῖνο. εἶτα τῷ ὑποτεθέντι σκοπεῖ τί ἀκολουθεῖ, καὶ μετὰ τοῦτο εἰ δέοι λόγον ἀποδιδόναι τῆς ὑποθέσεως, ἄλλην ὑποθέμενος ὑπόθεσιν ζητεῖ. εἰ τὸ πρότερον ὑποτεθὲν πάλιν ἐστὶν ἀκόλουθον ἄλλῃ ὑποθέσει. καὶ τοῦτο μέχρις ἂν οὗ ἐπί τινα ἀρχὴν ἀνυπόθετον ἔλθοι, ποιεῖ.

ἐπαγωγὴ δέ ἐστι πᾶσα ἡ διὰ λόγων μέθοδος. ἢ ἀπὸ τοῦ ὁμοίου ἐπὶ τὸ ὅμοιον μετιοῦσα. ἢ ἀπὸ τῶν καθέκαστα ἐπὶ τὰ καθόλου. χρησιμωτάτη δὲ ἡ ἐπαγωγὴ εἰς τὸ ἀνακινεῖν τὰς φυσικὰς ἐννοίας. τοῦ δὲ λόγου, ὃν καλοῦμεν πρότασιν, δύο ἐστὶν εἴδη. τὸ μέν, κατάφασις, τὸ δὲ ἀπόφασις. κατάφασις μὲν τὸ τοιοῦτον, σωκράτης περιπατεῖ. ἀπόφασις δὲ τὸ τοιοῦτο. σωκράτης οὐ περιπατεῖ. τῶν δὲ ἀποφάσεων καὶ καταφάσεων. ἡ μέν ἐστι καθόλου, ἡ δὲ ἐπὶ μέρους. ἐπὶ μέρους μὲν καταφατικὴ ἡ τοιαύτη. τὶς ἡδονὴ ἀγαθόν. ἀποφατικὴ δὲ τοιαύτη, τὶς ἡδονὴ οὐκ ἀγαθόν. καθόλου δὲ καταφατικὴ μὲν ἡ τοιαύτη. πᾶν τὸ αἰσχρὸν κακόν. ἀποφατικὴ δὲ ἡ τοιαύτη. οὐδὲν τῶν αἰσχρῶν ἀγαθόν. τῶν δὲ προτάσεων αἱ μὲν κατηγορικαί εἰσιν, αἱ δὲ ὑποθετικαί. κατηγορικαὶ μὲν ἁπλαῖ,

οἷον πᾶν δίκαιον καλόν. ὑποθετικοὶ δέ εἰσιν αἱ ἀκολουθίαν δηλοῦσαι, ἢ μάχην. χρῆται δὲ ὁ πλάτων καὶ τῇ τῶν συλλογισμῶν πραγματείᾳ, ἐλέγχων τε καὶ ἀποδεικνύων. ἐλέγχων μὲν διὰ ζητήσεως τὰ ψευδῆ, ἀποδεικνύων δὲ διά τινος διδασκαλίας, τὰ ἀληθῆ.

ἔστι δὲ ὁ συλλογισμὸς λόγος ἐν ᾧ τεθέντων τινῶν ἕτερόν τι τῶν κειμένων δι' αὐτῶν τῶν τεθέντων ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει. τῶν δὲ συλλογισμῶν οἱ μέν εἰσι κατηγορικοί, οἱ δὲ, ὑποθετικοί. οἱ δὲ, μικτοί. ἐκ τούτων κατηγορικοὶ μὲν, ὧν καὶ τὰ λήμματα καὶ τὰ συμπεράσματα ἁπλαῖ ὑποθέσεις ὑπάρχουσιν. ὑποθετικοὶ δὲ οἱ ἐξ ὑποθετικῶν προτάσεων. μικτοὶ δὲ οἱ τὰ δύο συνειληφότες. χρῆται δὲ ὁ ἀνὴρ τοῖς μὲν ἀποδεικτικοῖς ἐν τοῖς ὑφηγητικοῖς διαλόγοις. τοῖς δὲ ἐνδόξοις πρὸς τοὺς σοφιστάς τε καὶ νέους, τοῖς δὲ ἐριστικοῖς πρὸς τοὺς ἰδίως λεγομένους ἐριστικούς. οἷον εὐθύδημον φέρε καὶ ἱππίαν. τῶν δὲ κατηγορικῶν σχημάτων ὄντων τριῶν καὶ τοῦ μὲν πρώτου ἐν ᾧ ὁ κοινὸς ὅρος τοῦ μὲν, κατηγορεῖται τῷ δὲ ὑπόκειται. τοῦ δὲ δευτέρου ἐν ᾧ ὁ κοινὸς ὅρος ἀμφοτέρων κατηγορεῖται. τοῦ δὲ τρίτου ἐν ᾧ, ὁ κοινὸς ὅρος ἀμφοτέροις ὑπόκειται. ὅρους δέ φημι τὰ μέρη τῶν προτάσεων. οἷον ἐπὶ τοῦ ὁ ἄνθρωπος ζῷον, τὸν ἄνθρωπον φαμὲν καὶ τὸ ζῷον, καὶ κατὰ τὸ πρῶτον σχῆμα ἐρωτᾷ λόγους ὁ πλάτων καὶ κατὰ τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον. καὶ κατὰ μὲν τὸ πρῶτον οὕτως ἐν ἀλκιβιάδῃ. τὰ δίκαια καλά. τὰ καλὰ ἀγα

θα, τὰ δίκαια ἄρα ἀγαθά. κατὰ δὲ τὸ δεύτερον ὡς ἐν παρμενίδῃ οὕτως. ὃ μὴ ἔχει μέρη οὔτε εὐθύ ἐστιν οὔτε στρογγύλον, τὸ δὲ μετέχον σχήματος ἢ εὐθύ ἐστιν ἢ στρογγύλον, ὃ ἄρα μὴ ἔχει μέρη, οὐδὲ σχήματος μετέχει. κατὰ δὲ τὸ τρίτον ἔτως ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ. τὸ μετέχον σχήματος ποιόν ἐστι, τὸ μετέχον σχήματος πεπεράτωται, τὸ ἄρα ποιὸν πεπεράτωται. τοὺς δὲ ὑποθετικοὺς ἐν πολλοῖς βιβλίοις διευρήσομεν ἐρωτωμένους ὑπ' αὐτοῦ, μάλιστα δὲ ἐν τῷ παρμενίδῃ τοιούτους εὕροιμεν ἂν λόγους. εἰ μὴ ἔχοι μέρη τὸ ἕν, οὔτε ἀρχὴν οὔτε μέσον, οὔτε τελευτὴν ἔχει. εἰ μήτε ἀρχὴν, μήτε μέσον, μήτε τελευτὴν ἔχει, οὐδὲ πέρας ἔχει. εἰ μὴ ἔχει πέρας, οὐδὲ σχήματος μετέχει. εἰ ἄρα μὴ ἔχει μέρη τὸ ἓν οὐδὲ σχήματος μετέχει. κατὰ δὲ τὸ δεύτερον ὑποθετικὸν σχῆμα ὃ οἱ πλεῖστοι τρίτον φασί, καθ' ὃ ὁ κοινὸς ὅρος ἀμφοτέροις τοῖς ἄκροις ἕπεται οὕτως ἐρωτᾷ. εἰ μὴ ἔχει μέρη τὸ ἓν οὔτε εὐθύ ἐστιν οὔτε στρογγύλον, εἰ μετέχει σχήματος ἢ εὐθύ ἐστιν ἢ στρογγύλον, εἰ ἄρα μὴ ἔχει μέρη οὐ μετέχει σχήματος. ἀλλὰ μὴν καὶ κατὰ τὸ τρίτον σχῆμα πρός τινων δὲ δεύτερον, καθ' ὃ ὁ κοινὸς ὅρος ἀμφοτέρων ἡγεῖται ἐν τῷ φαίδωνι οὕτως ἐρωτᾷ δυνάμει, εἰ λαβόντες τὴν τοῦ ἴσου ἐπιστήμην οὐκ ἐπιλελήσμεθα, ἐπιστάμεθα, εἰ δὲ ἐπιλελήσμεθα ἀναμιμνησκόμεθα. ἀλλὰ τῶν μικτῶν δὲ μέμνηται. τῶν μὲν δ' ἐξ ἀκολουθίας κατασκευαστικῶν οὕτως. εἰ τὸ ἓν ὅλον ἐστὶ καὶ τὸ πεπερασμένον, τοῦτο ἀρχὴν καὶ μέσα καὶ τε-

λουθὴν ἔχον, καὶ σχήματος μετέχει. τὸ δὲ ἡγούμενον, οὐκ ἄρα λοιπόν. τῷ δὲ δὴ, ἀκολουθίας ἀνασκευαστικῷ, οὕτω πως τὰς διαφορὰς κατὰ τοῦτο θεωρεῖσθαι. ὅταν οὖν τις ἀκριβῶς κατίδῃ τὰς τῶν ψυχῆς δυνάμεις, καὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων διαφορὰς καὶ τὰ εἴδη τῶν λόγων ἃ προσαρμόττει τῇδε ἢ τῇδε τῇ ψυχῇ, ὀξέως τε αἰσθάνηται καὶ ὁποῖος ὑπὸ τίνων λόγων καὶ ὁποίων πείθεται. οὗτος εἰ προσλάβοι καὶ τὸν καιρὸν τῆς χρήσεως τῶν προσηκόντων, τέλειος ἔσται ῥήτωρ. καὶ ἡ ῥητορικὴ αὐτοῦ δικαίως ἂν λέγοιτο ἐπιστήμη τοῦ εὖ λέγειν, καὶ τὴν τῶν σοφισμάτων δὲ μέθοδον εὕροιμεν ἂν ὑπὸ τοῦ πλάτωνος ὑπογεγραμμένην ἐν τῷ εὐθυδήμῳ εἰ ἀκριβῶς ἐντύχοιμεν τῷ βιβλίῳ. ὥς τε ἐν αὐτῷ ὑποδεδεῖχθαι τίνα μὲν παρὰ τὴν φωνὴν ἐστὶ σοφίσματα. τίνα δὲ παρὰ τὰ πράγματα καὶ τὰς λύσεις αὐτῶν, καὶ μὴν τὰς δέκα κατηγορίας ἔν τε τῷ παρμενίδῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπέδειξε, τόν τε ἐτυμολογικὸν τόπον ὅλον ἐν τῷ κρατύλῳ διεξέρχεται. ἁπλῶς τε ἱκανώτατος ὁ ἀνὴρ καὶ θαυμαστῶς τῆς τε ὁριστικῆς καὶ διαιρετικῆς πραγματείας. αἳ πᾶσαι δεικνύουσι μάλιστα τὴν δύναμιν τῆς διαλεκτικῆς. τὰ δὲ ἐν τῷ κρατύλῳ τοιοῦτον ἔχει τὸν νοῦν. ζητεῖ δὲ πότερον φύσει τὰ ὀνόματά ἐστιν ἢ θέσει. ἀρέσκει δὲ αὐτῷ θέσει ὑπάρχειν τὴν ὀρθότητα τῶν ὀνομάτων, οὐ μὴν ἁπλῶς, οὐδὲ ὡς ἔτυχεν. ἀλλ' ὥστε τὴν θέσιν γενέσθαι ἀκόλουθον τῇ τοῦ πράγματος φύσει, μὴ δὲ ἄλλο τὴν ὀρθότητα εἶναι τοῦ ὀνόματος,

ἢ τὴν σύμφωνον τῇ φύσει τοῦ πράγματος θέσιν, μήτε δὲ τὴν θέσιν τὴν ὁποιανοῦν ποτε τοῦ ὀνόματος αὐτάρκη εἶναι καὶ ἀποχρῶσαν πρὸς ὀρθότητα, μήτε τὴν φύσιν καὶ τὴν πρώτην ἐκφώνησιν. ἀλλὰ τὸ ἐξ ἀμφοῖν. ὥστε εἶναι παντὸς ὀνόματος κατὰ τὸ οἰκεῖον τῇ τοῦ πράγματος φύσει κείμενον, οὐ γὰρ δή που ἂν τὸ τυχὸν τῷ τυχόντι τεθῇ, σημαίνει τὸ ὀρθὸν, οἷον ἵππον ἐθέμεθα ἀνθρώπῳ ὄνομα. καὶ γάρ τοι τὸ λέγειν μία δή τις ἐστὶ τῶν πράξεων. ὥστε οὐχ ὅπως δή ποτε λέγων, ὀρθῶς ἂν λέγοι. ἀλλ' εἰ οὕτω λέγοι ἢ τὰ πράγματα πέφυκεν. ἐπεὶ δὲ τοῦ λέγειν μέρος ἐστὶ τὸ ὀνομάζειν, ὡς καὶ τοῦ λόγου μέρος τὸ ὄνομα, τὸ ὀρθῶς καὶ μὴ ὀρθῶς ὀνομάζειν οὐ κατὰ θέσιν ὁποιανοῦν γίνοιτ' ἂν ἀλλὰ κατὰ τὴν φυσικὴν τοῦ ὀνόματος οἰκειότητα πρὸς τὸ πρᾶγμα. καὶ οὗτος ἂν εἴη ὀνοματοθέτης ἄριστος ὁ σημαίνων, δι' ὀνόματος τὴν φύσιν τοῦ πράγματος. ἔστι γὰρ τὸ ὄνομα ὄργανον πράγματος οὐχ ὃ ἔτυχεν. ἀλλὰ τὸ κατάλληλον τῇ φύσει, καὶ διὰ τούτου διδάσκομεν ἀλλήλους τὰ πράγματα καὶ διακρίνομεν αὐτά, ὥστε εἶναι τὸ ὄνομα διδασκαλικόν τι καὶ διακριτικὸν τῆς ἑκάστου οὐσίας ὄργανον. ὡς ἡ κερκὶς τοῦ ὑφάσματος. περὶ τὸ διαλεκτικὸν δὴ καὶ τοῦτο ὑπάρχει τὸ τοῖς ὀνόμασιν ὀρθῶς χρῆσθαι. ὡς δὲ κερκίδι χρήσαιτ' ἂν ὑφαντικὸς ἀνὴρ εἰδὼς αὐτῆς τὸ προσῆκον ἔργον τέκτονος αὐτὴν δημιουργήσαντος. οὕτω καὶ ὁ διαλεκτικὸς ὀνοματοθέτου θέντος τοὔνομα χρήσαιτ' ἂν αὐτῷ κατὰ τρόπον

καὶ

καὶ προσφόρως. καὶ τὸ μὲν τοῦ τέκτονος ἂν τὸ ποιῆσαι τὸ πη-
δάλιον, κυβερνήτου δὲ τὸ χρήσασθαι καλῶς. οὕτω γάρ
τοι καὶ αὐτὸς ὁ ὀνοματοθέτης καλῶς ἂν χρήσαιτο τῇ
θέσει. εἰ ὡς διαλεκτικοῦ παρόντος ποιοῖτο τὴν θέσιν
τὴν φύσιν τῶν ὑποκειμένων ἐπισκεψαμένου. τὸ μὲν δὴ διαλε-
κτικὸν ἐπὶ τοσοῦτον ὑπογεγράφθω. ἑξῆς δὲ περὶ
τοῦ θεωρητικοῦ λέγωμεν. τούτου τοίνυν τὸ μὲν, ἔφα-
μεν εἶναι θεολογικὸν, τὸ δὲ φυσικὸν, τὸ δὲ μαθηματι-
κόν. καὶ ὅτι τοῦ μὲν θεολογικοῦ τέλος ἡ περὶ τὰ πρῶτα
αἴτια καὶ ἀνωτάτω τε καὶ ἀρχικὰ γνῶσις. τοῦ δὲ φυσικοῦ
τὸ μαθεῖν τίς ποτ᾽ ἐστὶν ἡ τοῦ παντὸς φύσις. καὶ οἷόν
τι ζῶον ἄνθρωπος. καὶ τίνα χώραν ἐν κόσμῳ ἔχων, καὶ
εἰ θεὸς προνοεῖ τῶν ὅλων, καὶ εἰ ἄλλοι θεοὶ τεταγμέ-
νοι ὑπὸ τούτῳ. καὶ τίς ἡ τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς θεοὺς
σχέσις. τοῦ δὲ μαθηματικοῦ τὸ ἐπισκέψασθαι τὴν ἐπί-
πεδόν τε καὶ τριχῇ διεστηκυῖαν φύσιν. περί τε κινήσε-
ως καὶ φορᾶς ὅπως ἔχει. προκείσθω δὲ ἡ τοῦ μαθημα-
τικοῦ θεωρία ἐπὶ κεφαλαίων. αὕτη τοίνυν καὶ πρὸς
ὀξύτητα διανοίας παρελήφθη ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος θήγου-
σαν τὴν ψυχὴν καὶ πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ὄντων ἀκρίβει-
αν παρεχομένη. τότε περὶ τοὺς ἀριθμοὺς ὂν μόριον τοῦ
μαθηματικοῦ οὐχ ἣν ἔτυχεν οἰκειότητα ἐμποιεῖ πρὸς
τὴν τοῦ ὄντος ἐπάνοδον, ἀλλὰ σχεδόν τι τῆς περὶ τὰ
αἰσθητὰ πλάνης καὶ ἀγνοίας ἀπαλλάττει ἡμᾶς συνερ-
γοῦν πρὸς τὴν τῆς οὐσίας γνῶσιν. πρός τε πολέμους οὐθέ-
τον ὑπάρχει διὰ τὴν τῶν τακτικῶν θεωρίαν. τό γε

μὴν καὶ τὴν γεωμετρίαν συντελεστάτην καὶ αὐτὸ πρὸς τὴν τοῦ ἀγαθοῦ γνῶσιν. ὅταν γέ τις μὴ πράξεως ἕνεκεν μετίῃ γεωμετρίαν. ἀλλὰ προσχρώμενος. αὐτῇ ὡς ἐπὶ τὸ ὂν ἀεὶ ἀνιέναι. καὶ μὴ διατρίβειν περὶ τὸ γινόμενον καὶ ἀπολλύμενον. καὶ μὴν ἥτε γεωμετρία χρησιμωτάτη. μετὰ γὰρ τὴν δευτέραν αὔξησιν ἀκόλουθος ἡ κατ᾽ αὐτὴν θεωρία τρίτην αὔξησιν ἔχουσα. χρήσιμον δὲ ὥσπερ τι τέταρτον μάθημα καὶ ἡ ἀστρονομία. καθ᾽ ἣν ἐν τῷ οὐρανῷ θεασόμεθα ἄστρων τε φορὰς καὶ οὐρανοῦ. καὶ τὸν δημιουργὸν νυκτὸς καὶ ἡμέρας, μηνῶν τε καὶ ἐνιαυτῶν, ὅθεν ὧν κατάλληλα οἰκείαν ὁδὸν καὶ τὸν ἁπάντων δημιουργὸν ζητήσομεν. μετιόντες ἀπὸ τούτων τῶν μαθημάτων. ὥσπερ τινὸς ὑποβάθρας καὶ στοιχείων. καὶ μουσικῆς δὲ ἐπιμελησόμεθα. ἐπὶ τὰ αὐτὰ τὴν ἀκοὴν φέροντες. ὥσπερ γὰρ πρὸς ἀστρονομίαν ὄμματα συνέστηκεν, οὕτως ἀκοὴ πρὸς τὸ ἐναρμόνιον, καὶ ὥσπερ ἀστρονομίᾳ τὸν νοῦν προσέχοντες ἀπὸ τῶν ὁρωμένων ἐπὶ τὴν ἀόρατον καὶ νοητὴν οὐσίαν ποδηγούμεθα. οὕτω καὶ τῆς ἐναρμονίου φωνῆς κατακούοντες ἀπὸ τῶν ἀκουστῶν ἐπὶ τὰ αὐτῷ τῷ νῷ θεωρούμενα κατὰ ταῦτα μεταβαίνομεν, ὡς εἰ μὴ οὕτω μετίοιμεν ταῦτα τὰ μαθήματα, ἀτελής τε καὶ ἀνόνητος καὶ οὐδενὸς λόγου ἀξία ἡ περὶ τούτων σκέψις γένοιτ᾽ ἂν ἡμῖν. δεῖ γὰρ ὀξέως ἀπὸ τῶν ὁρατῶν καὶ ἀπὸ τῶν ἀκουστῶν μεταβαίνειν ἐπ᾽ ἐκεῖνα ἃ ἔστιν ἰδεῖν μόνῳ τῷ τῆς ψυχῆς λογισμῷ. ἔστι γὰρ ἡ τῶν μαθημάτων ἐπίσκεψις ὡς ἂν προοίμιόν τι πρὸς τὴν

τῶν ὄντων θεωρίαν, ἐφιέμεναι μὲν τοῦ ὄντος λαμβάνεσθαι, γεωμετρία τε καὶ ἀριθμητικὴ καὶ αἱ ταύταις ἑπόμενοι, ὀνειρώττουσι μὲν περὶ τὸ ὄν. ὑπὲρ δὲ αὐτὸ ἀδυνατοῦσιν ἰδεῖν, ἀγνοοῦσαι τάς τε ἀρχὰς καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀρχῶν συγκείμενα. οὐδὲν δὲ ἧττον χρησιμώτατοι οὗται τυγχάνουσι περὶ τὰ εἰρημένα. ὅθεν οὐδὲ ἐπιστήμας ταῦτα τὰ μαθήματα ἔφησεν ὁ πλάτων. ἡ μέντοι διαλεκτικὴ μέθοδος ἀπὸ τῶν γεωμετρικῶν ὑποθέσεων ἐπὶ τὰ πρῶτα καὶ ἀρχικὰ καὶ ἀνυπόθετα ἀνιέναι πέφυκεν. ὅθεν τὴν μὲν διαλεκτικὴν ἐπιστήμην προσεῖπε. τὰ δὲ μαθήματα ἔτι δόξαν διὰ τὸ ἐναργέστερα εἶναι τῶν αἰσθητῶν. ἔτι ἐπιστήμην διὰ τὸ ἀμυδρότερα εἶναι τῶν πρώτων νοητῶν. ἀλλὰ δόξαν μὲν τῶν σωμάτων φησίν. ἐπιστήμην δὲ τῶν πρώτων. διάνοιαν δὲ τῶν μαθημάτων. τίθεται δέ τι καὶ πίστιν, καὶ εἰκασίαν. τούτων δὲ τὴν μὲν πίστιν τῶν αἰσθητῶν, τὴν δὲ εἰκασίαν τῶν εἰκόνων καὶ εἰδώλων. ἐπεὶ δὲ ἡ διαλεκτικὴ ἰσχυροτάτη τῶν μαθημάτων, ἅτε καὶ περὶ τὰ θεῖα καὶ βέβαια γινομένη, διὰ τοῦτο καὶ ἀνωτέρω τῶν μαθημάτων τάττεται. ὥσπερ θριγγός τις ὑπάρχουσα ἢ φυλακὴ τῶν λοιπῶν.

μετὰ δὲ ταῦτα ἑπομένως περὶ τῶν ἀρχῶν τε καὶ θεολογικῶν λέγωμεν θεωρημάτων, ἄνωθεν ἀπὸ τῶν πρώτων ἀρχόμενοι, καὶ ἀπ' αὐτῶν κατιόντες, καὶ ἐπισκοποῦντες τὴν τοῦ κόσμου φύσιν. τελευτῶντες δὲ εἰς ἀνθρώπων γένεσιν καὶ φύσιν, καὶ πρῶτόν γε περὶ ὕλης λέγωμεν. ταύτην τοίνυν ἐκμαγεῖόν τε καὶ πανδεχὲς

χὲς καὶ τιθήνην καὶ μητέρα καὶ χώραν ὀνομάζει. καὶ ὑπο-
κείμενον ἁπτόν τε μετὰ ἀναισθησίας καὶ νόθῳ λογισ-
μῷ ληπτόν. ἰδιότητα δὲ ἔχειν τοιαύτην, ὥστε πᾶσαν
γένεσιν ὑποδέχεσθαι, τιθήνης λόγον ἐπέχουσαν τῷ φέ-
ρειν αὐτάς. καὶ ἀναδέχεσθαι μὲν αὐτὴν πάντα τὰ εἴδη.
αὐτὴν δὲ καθ' αὑτὴν ἄμορφόν τε ὑπάρχειν καὶ ἄποιον.
καὶ ἀνείδεον. ἀναματτομένην δὲ τὰ τοιαῦτα καὶ ἐκτυ-
πουμένην καθάπερ ἐκμαγεῖον, καὶ σχηματιζομένην ὑπὸ
τούτων, μηδὲν ἴδιον σχῆμα ἔχουσαν μηδὲ ποιότητα.
οὐ γὰρ γένοιτ' ἂν τι εὖ παρεσκευασμένον πρὸς ποικιλίας
ἐκτυπώσεις καὶ μορφάς, εἰ μὴ ἄποιον αὐτὸ ὑπάρχοι
καὶ ἀμέτοχον ἐκείνων τῶν εἰδῶν, ἃ δεῖ αὐτὸ δέξα-
σθαι. ὁρῶμεν δὲ καὶ τοὺς τὰ ἀλείμματα ἐξ ἐλαίου κα-
τασκευάζοντας τὰ εὐώδη, εὐοσμοτάτῳ τούτῳ χρω-
μένους, καὶ τοὺς τὰς μορφὰς δημιουργεῖν βουλομένους,
ἐκ κηροῦ ἢ πηλοῦ προλεαίνοντας ταῦτα, καὶ ὡς ἐνδέ-
χεται ἀσχημάτιστα παρέχοντας. προσήκει δὴ καὶ τῇ παν-
δεχεῖ ὕλῃ εἰ μέλλοι κατὰ πᾶν δέχεσθαι τὰ εἴδη μηδε-
μίαν αὐτὴν τὴν φύσιν ἔχειν ὑποκεῖσθαι. ἀλλ' ἄποιόν τε εἶ-
ναι καὶ ἀνείδεον πρὸς ὑποδοχὴν τῶν εἰδῶν, τοιαύτη δὲ οὖ-
σα, οὔτε σῶμα ἂν εἴη, οὔτε ἀσώματον, δυνάμει δὲ σῶ-
μα ὡς καὶ τὸν χαλκὸν ὑπακούομεν δυνάμει ἀνδριάντα
διότι τὸ εἶδος δεξάμενος ἀνδριὰς ἔσται. ἀρχικὸν δὲ λό-
γον ἐπεχούσης τῆς ὕλης, ἔτι καὶ ἄλλας ἀρχὰς παραλαμ-
βάνει. τήν τε παραδειγματικὴν, τουτέστι τὴν τῶν ἰδεῶν.
καὶ τὴν τοῦ πατρὸς καὶ αἰτίου πάντων θεοῦ. ἔστι δὲ καὶ ἡ

ἰδέα, ὡς μὲν πρὸς θεὸν νόησις αὐτοῦ, ὡς δὲ πρὸς ἡμᾶς νοητὸν πρῶτον, ὡς δὲ πρὸς τὴν ὕλην, μέτρον, ὡς δὲ πρὸς τὸν αἰσθητὸν κόσμον παράδειγμα, ὡς δὲ πρὸς αὐτὴν ἐξεταζομένη, οὐσία. καθόλου γὰρ πᾶν τὸ γινόμενον κατ' ἐπίνοιαν πρός τι ὀφείλει γίνεσθαι. οὗ ὥσπερ εἰ ἀπό τινός τι γένοιτο, ὡς ἀπ' ἐμοῦ ἡ ἐμὴ εἰκών. δεῖ τὸ παράδειγμα προϋποκεῖσθαι. εἴτε καὶ μὴ εἴη ἔξω τὸ παράδειγμα πάντη πάντως ἕκαστον ἐν αὑτῷ τὸ παράδειγμα ἴσχων ὁ τεχνίτης τὴν τούτου μορφὴν τῇ ὕλῃ περιτίθησιν ὁρίζονται δὲ τὴν ἰδέαν παράδειγμα τῶν κατὰ φύσιν αἰώνιον. οὔτε γὰρ τοῖς πλείστοις τῶν ἀπὸ πλάτωνος ἀρέσκει τῶν τεχνιτῶν εἶναι ἰδέας, οἷον ἀσπίδος ἢ λύρας, οὔτε μὴν τῶν παρὰ φύσιν οἷον, πυρετοῦ καὶ χολέρας, οὔτε τῶν κατὰ μέρος, οἷον σωκράτους καὶ πλάτωνος. ἀλλ' οὐδὲ τῶν εὐτελῶν τινος, οἷον ῥύπου καὶ κάρφους. οὔτε τῶν πρός τι, οἷον μείζονος καὶ ὑπερέχοντος. εἶναι γὰρ τὰς ἰδέας νοήσεις θεοῦ αἰωνίους τε καὶ αὐτοτελεῖς, ὅτι δέ εἰσιν αἱ ἰδέαι, καὶ οὕτω παραμυθοῦνται. εἴτε γὰρ νοῦς ὁ θεὸς ὑπάρχει εἴτε νοερόν ἐστιν αὐτῷ νοήματα, καὶ ταῦτα αἰώνιά τε καὶ ἄτρεπτα. εἰ δὲ τοῦτο, εἰσὶν αἱ ἰδέαι. καὶ γὰρ εἰ ἄμετρος ὑπάρχει ἡ ὕλη κατὰ τὸν ἑαυτῆς λόγον παρ' ἑτέρου τινὸς κρείττονος καὶ ἀΰλου τῶν μέτρων ὀφείλει τυγχάνειν, τὸ δὲ ἡγούμενον, τὸ ἄρα ἦγον. εἰ δὲ τοῦτο εἰσὶν αἱ ἰδέαι μέτρα τινὰ ἄυλα ὑπάρχουσαι, ἔτι γε μὴν εἰ ὁ κόσμος μὴ ἐκ ταὐτομάτου τοιοῦτός ἐστιν, οὐ μόνον ἔκ τινός ἐστι γεγονώς, ἀλλὰ καὶ ὑπό τινος, καὶ

οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ πρός τι. τὸ δὲ πρὸς ὃ γέγονε, τί ἂν ἄλλο γέγονεν ἢ ἰδέα. ὥστε εἶεν ἂν αἱ ἰδέαι. ἀλλὰ μὴν καὶ εἰ νοῦς διαφέρει δόξης ἀληθοῦς, καὶ τὸ νοητὸν ἂν τοῦ δοξαστοῦ διαφέροι, εἰ δὲ τοῦτο, ἔστι νοητὰ ἕτερα τῶν δοξαστῶν. ὥστε εἴη ἂν καὶ πρῶτα νοητά, ὡς καὶ πρῶτα αἰσθητά. εἰ δὲ τοῦτο, εἰσὶν αἱ ἰδέαι. ἀλλὰ μὴν διαφέρει νοῦς δόξης ἀληθοῦς. ὥστε εἶεν ἂν αἱ ἰδέαι. Ἑξῆς δὲ περὶ τῆς τρίτης ἀρχῆς ποιητέον τὸν λόγον, ἣν μικροῦ δεῖν καὶ ἄρρητον ποιεῖται ὁ πλάτων. ἐπαχθείημεν δ' ἂν περὶ αὐτῆς τοῦτον τὸν τρόπον. εἰ ἔστι νοητά, ταῦτα δὲ οὔτε αἰσθητά ἐστιν, οὔτε μετουσία τῶν αἰσθητῶν, ἀλλὰ πρώτων τινῶν τῶν νοητῶν, ἔστι πρῶτα νοητὰ ἁπλᾶ ὡς καὶ πρῶτα αἰσθητά. τὸ δ' ἡγούμενον τὸ ἄρα λῆγον. ἄνθρωποι μὲν δὴ ἅτε τῆς ἀπὸ αἰσθήσεως πάθους ἐμπιπλάμενοι, ὥστε καὶ ὁπότε νοεῖν προαιροῖντο τὸ νοητὸν ἐμφανταζόμενον ἔχειν τὸ αἰσθητόν, ὡς καὶ μέγεθος συνεπινοεῖν καὶ σχῆμα καὶ χρῶμα πολλάκις οὐ καθαρῶς τὰ νοητὰ νοοῦσι. θεοὶ δὲ ἀπηλλαγμένοι ὡς τῶν αἰσθητῶν, εἰλικρινῶς τε καὶ ἀμιγῶς. ἐπεὶ δὲ ψυχῆς νοῦς ἀμείνων, νοῦ δὲ τοῦ ἐν δυνάμει ὁ κατ' ἐνέργειαν πάντα νοῶν καὶ ἅμα καὶ ἀεί, τούτου δὲ καλλίων ὁ αἴτιος, τούτου καὶ ὅπερ ἂν ἔτι ἀνωτέρω τούτων ὑφέστηκεν, οὗτος ἂν εἴη πρῶτος θεός, αἴτιος ὑπάρχων τοῦ ἀεὶ ἐνεργεῖν τῷ νῷ τοῦ σύμπαντος οὐρανοῦ. ἐνεργεῖ δὲ ἀκίνητος αὐτὸς ὤν, εἰς τοῦτον ὡς καὶ ὁ ἥλιος εἰς τὴν ὅρασιν. ὅταν αὐτῷ προσβλέπῃ, καὶ ὡς τὸ ὀρε-

κτικὸν κινεῖ τὸ ὀρεκτὸν ἀκίνητον ὑπάρχον, οὕτω γε δὴ καὶ οὗτος ὁ νοῦς κινήσει τὸν νοῦν τοῦ σύμπαντος οὐρανοῦ. ἐπεὶ δὲ ὁ πρῶτος νοῦς κάλλιστος, δεῖ καὶ κάλλιστον αὐτῷ νοητὸν ὑποκεῖσθαι, οὐδὲν δὲ ἑαυτοῦ κάλλιον. ἑαυτὸν ἂν οὖν καὶ τὰ ἑαυτοῦ νοήματα ἀεὶ νοοίη. καὶ αὕτη ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ ἰδέα ὑπάρχει. καὶ μὴν ὁ πρῶτος θεὸς ἀΐδιός ἐστιν, ἄρρητος, αὐτοτελής, τουτέστιν ἀπροσδεής, ἀειτελής, τουτέστιν ἀεὶ τέλειος, παντελής, τουτέστι πάντη τέλειος, θειότης, οὐσιότης, ἀλήθεια, συμμετρία, ἀγαθόν. λέγω δὲ οὐχ ὡς ὁρίζων ταῦτα, ἀλλ᾽ ὡς κατὰ πάντα ἑνὸς νοουμένου. καὶ ἀγαθὸν μέν ἐστι διότι πάντα εἰς δύναμιν εὐεργετεῖ, παντὸς ἀγαθοῦ αἴτιος ὤν. καλὸν δὲ ὅτι αὐτὸς τῇ φύσει πλέον ἐστὶ καὶ σύμμετρον. ἀλήθεια δὲ διότι πάσης ἀληθείας ἀρχὴ ὑπάρχει. ὡς ἥλιος παντὸς φωτός, πατὴρ δέ ἐστι τῷ αἴτιος εἶναι πάντων, καὶ κοσμεῖν τὸν οὐράνιον νοῦν. καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ κόσμου πρὸς ἑαυτὸν, καὶ πρὸς τὰς ἑαυτοῦ νοήσεις. κατὰ γὰρ τὴν ἑαυτοῦ βούλησιν, ἐμπέπληκε πάντα ἑαυτοῦ, τὴν ψυχὴν τοῦ κόσμου ἐπεγείρας καὶ εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέψας τοῦ νοῦ αὐτῆς αἴτιος ὑπάρχον, ὃς κοσμηθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς διακοσμεῖ σύμπασαν φύσιν ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ. ἄρρητος δέ ἐστι καὶ νῷ μόνῳ ληπτὸς ὡς εἴρηται, ἐπεὶ οὔτε γένος ἐστὶν, οὔτε εἶδος, οὔτε διαφορά. ἀλλ᾽ οὐ δὲ συμβέβηκέ τι αὐτῷ οὔτε κακόν· οὐ γὰρ θέμις τοῦτο εἰπεῖν, οὔτε ἀγαθόν· κατὰ μετοχὴν γάρ τινος ἔσται τοῦτο, καὶ μάλιστα ἀγαθότητος. οὔτε διαφορά. οὐ δὲ

γὰρ τοῦτο κατὰ τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ, οὔτε ποιόν. οὐ γὰρ ποιωθέν ἐστι καὶ ὑπὸ ποιότητος τοιοῦτον ἀπετελεσμένον, οὔτε ἄποιον. οὐ γὰρ ἐστέρηταί τινος ἐπιβάλλοντος αὐτῷ ποιοῦ. οὔτε μέρος τινός. οὔτε ὡς ὅλον ἔχον τινὰ μέρη. οὔτε ὥστε ταὐτόν τι εἶναι ἢ ἕτερον. οὐδὲν γὰρ αὐτῷ συμβέβηκε καθ᾽ ὃ δύναται τῶν ἄλλων χωρισθῆναι. οὔτε κινεῖ, οὔτε κινεῖται. ἔσται δὴ πρώτη μὲν αὐτοῦ νόησις ἡ κατὰ ἀφαίρεσιν τούτων, ὅπως καὶ σημεῖον ἐνοήσαμεν κατὰ ἀφαίρεσιν ἀπὸ τοῦ αἰσθητοῦ, ἐπιφάνειαν νοήσαντες. εἶτα γραμμὴν καὶ τελευταῖον τὸ σημεῖον. δευτέρα δέ ἐστιν αὐτοῦ νόησις ἡ κατὰ ἀναλογίαν οὕτω πως. ὃν γὰρ ἔχει λόγον ὁ ἥλιος πρὸς τὴν ὅρασιν καὶ τὰ ὁρώμενα, οὐκ ὢν αὐτὸς ὄψις, παρέχων δὲ τῇ μὲν τὸ ὁρᾶν, τοῖς δὲ, τὸ ὁρᾶσθαι, τοῦτον ἔχει τὸν λόγον ὁ πρῶτος νοῦς πρὸς τὴν ἐν τῇ ψυχῇ νόησιν καὶ τὰ νοούμενα. οὐ γὰρ ὤν, ὅπερ ἐστὶν ἡ νόησις, παρέχει αὐτῇ τὸ νοεῖν, καὶ τοῖς νοητοῖς τὸ νοεῖσθαι. φωτίζων τὴν περὶ αὐτὰ ἀλήθειαν. τρίτη δὲ νόησις τοιαύτη τις ἂν εἴη, θεωρῶν γάρ τις τὸ ἐπὶ τοῖς σώμασι καλόν. μετὰ τοῦτο μέτεισιν ἐπὶ τὸ τῆς ψυχῆς κάλλος, εἶτα τὸ ἐν ἐπιτηδεύμασι καὶ νόμοις, εἶτα ἐπὶ τὸ πολὺ πέλαγος τοῦ καλοῦ. μεθ᾽ ὃ αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν νοεῖ. καὶ τὸ ἐραστὸν καὶ ἐφετόν. ὥσπερ φῶς φανὲν καὶ οἷον ἐκλάμψαν τῇ οὕτως ἀνιούσῃ ψυχῇ, τούτῳ δὲ καὶ θεὸν συνεπινοεῖ. διὰ τὴν ἐν τῷ τιμίῳ ὑπεροχήν. ἀμερῆ τε διὰ τὸ μὴ εἶναι πρότερόν τι αὐτοῦ. τὸ γὰρ μέρος καὶ τὸ ἐξ οὗ πρότερον ὑπάρχει

τούτου ἂν μέρος. καὶ γὰρ τὸ ἐπίπεδον πρότερον ἢ τὸ σῶμα. καὶ ἡ γραμμὴ πρότερον, ἢ τὸ ἐπίπεδον. μέρη γε μὴν οὐκ ἔχων ἀκίνητος ἂν εἴη, κατά τε τόπον καὶ ἀλλοίωσιν. εἰ γὰρ ἀλλοιωθήσεται ἢ ὑφ᾽ αὑτοῦ ἢ ὑφ᾽ ἑτέρου. εἰ μὲν οὖν ὑφ᾽ ἑτέρου ἐκεῖνο αὐτοῦ ἰσχυρότερον ἔσται. εἰ δὲ ὑφ᾽ ἑαυτοῦ ἤτοι ἐπὶ τὸ χεῖρον ἀλλοιωθείη ἄν, ἢ ἐπὶ τὸ βέλτιον. ἄμφω δὲ ἄτοπα. ἐκ δὴ τούτων ἁπάντων ἀναφαίνεται καὶ τὸ ἀσώματον αὐτὸν εἶναι. ὅπερ κἀκ τούτων ἀποδειχθήσεται. εἰ γὰρ σῶμα ὁ θεὸς ἐξ ὕλης ἂν εἴη καὶ εἴδους. διὰ τὸ πᾶν σῶμα συνδύασμά τι εἶναι ἔκ τε ὕλης καὶ τοῦ σὺν αὐτῇ εἴδους. ὅπερ ἐξομοιοῦται ταῖς ἰδέαις καὶ μετέχει αὐτῶν δύσφραστον δή τινα τρόπον, ἄτοπον δὲ τὸν θεὸν ἐξ ὕλης εἶναι καὶ εἴδους. οὐ γὰρ ἔσται ἁπλοῦς, οὐδὲ ἀρχικός. ὥστε ἀσώματον ἂν εἴη ὁ θεός. καὶ αὐτόθεν δὲ εἰ σῶμά ἐστιν ἐξ ὕλης ἂν ὑπάρχοι, ἢ πῦρ ἂν οὖν εἴη, ἢ ὕδωρ, ἢ γῆ, ἢ ἀήρ, ἢ τι ἐκ τούτων, ἀλλ᾽ ἕκαστόν γε τούτων οὐκ ἀρχικόν. καὶ ἄλλως δὲ ὕστερον γενήσεται τῆς ὕλης εἰ ἐξ ὕλης ὑπάρχει. ὧν ἀτόπων ὄντων ἀσώματον αὐτὸν ὑποληπτέον. καὶ γὰρ εἰ σῶμά ἐστι, καὶ φθαρτὸς ἔσται, καὶ γεννητὸς καὶ μεταβλητός, ἕκαστον δὲ τούτων ἄτοπον ἐπ᾽ αὐτοῦ. καὶ μὴν καὶ αἱ ποιότητες τοῦτον τὸν τρόπον δεικνύοιντ᾽ ἂν ἀσώματοι. πᾶν σῶμα ὑποκείμενόν ἐστιν. ἡ δὲ ποιότης οὐχ ὑποκείμενόν ἐστιν. ἀλλὰ συμβεβηκός. οὐκ ἄρα σῶμα ἡ ποιότης. πᾶσα ποιότης ἐν ὑποκειμένῳ. οὐδὲν δὲ σῶμα ἐν ὑποκειμένῳ, οὐκ ἄρα σῶμα ἡ ποιότης. ἔτι ποιότης

ποιότητι ἐναντίον, οὐ μὴν καὶ σῶμα σώματι. σῶμά τε σώματος καθόσον σῶμα οὐδενὶ διαφέρει, ποιότητι δὲ διαφέρει καὶ οὐ μὰ Δία σώμασιν, οὐκ ἄρα σώματα αἱ ποιότητες. εὐλογώτατόν τε ὡς ἡ ὕλη ἄποιος τὴν ποιότητα ἄϋλον εἶναι, εἰ δὲ ἡ ποιότης ἄϋλος ἀσώματος ἂν εἴη ἡ ποιότης. εἴ γε μὴν σώματα καὶ αἱ ποιότητες δύο καὶ τρία σώματα ἔσται ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. ἀτοπώτατον τούτου ὑπάρχοντος. εἰ δὲ αἱ ποιότητες ἀσώματοι, καὶ τὸ δημιουργικὸν τούτων ἀσώματον. ἔτι τὰ ποιοῦντα οὐκ ἂν ἄλλα εἴη ἢ τὰ ἀσώματα. παθητικὰ δὲ τὰ σώματα καὶ ῥέοντα, καὶ οὐκ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχοντα. οὐδὲ μόνιμα καὶ ἔμπεδα. ἅτε καὶ ἐν οἷς δοκεῖ τι ποιεῖν, πολὺ πρόσθεν εὑρίσκεται πάσχοντα. ὥσπερ οὖν ἐστί τι παθητικὸν εἰλικρινῶς, οὕτως ἀναγκαῖον ἔτι εἶναι καὶ ἀπαθῶς ποιητικόν. οὐκ ἄλλο δὲ εὕροι μὲν ἂν τοῦτο ἢ ἀσώματον, ὁ μὲν δὴ περὶ τῶν ἀρχῶν λόγος τοιοῦτος ἄν τις εἴη θεολογικὸς καλούμενος. ἐπὶ δὲ τὸν καλούμενον φυσικὸν τόπον ἑξῆς χωρητέον, ἐντεῦθέν ποθεν ἀρξαμένους. ἐπεὶ δὲ τῶν κατὰ φύσιν αἰσθητῶν καὶ κατὰ μέρος ὡρισμένα τινὰ δεῖ παραδείγματα εἶναι τὰς ἰδέας, ὧν καὶ τὰς ἐπιστήμας γίνεσθαι καὶ τοὺς ὅρους. παρὰ πάντας γὰρ ἀνθρώπους ἄνθρωπόν τινα νοεῖσθαι, καὶ παρὰ πάντας ἵππους ἵππον, καὶ κοινῶς παρὰ τὰ ζῶα ζῶον ἀγέννητον καὶ ἄφθαρτον, ὃν τρόπον σφραγῖδος μιᾶς ἐκμαγεῖα γίνεται πολλά. καὶ ἑνὸς ἀνδρὸς εἰκόνες μυρίαι ἐπὶ μυρίας τῆς

ἰδέας οὔσης αἰτίας. ἀρχὴν τοῦ εἶναι ἕκαστον τοιοῦτον οἷον αὐτὴ ὑπάρχει ἀναγκαῖον καὶ τὸ κάλλιστον κατασκεύασμα τὸν κόσμον ὑπὸ τοῦ θεοῦ δεδημιουργῆσθαι πρός τινα ἰδέαν κόσμου, ἀποβλέποντος. παράδειγμα ὑπάρχουσαν τοῦδε τοῦ κόσμου, ὡς ἂν ἀπεικονισμένου ἀπ' ἐκείνης, πρὸς ἣν ἀφομοιωθέντα ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ αὐτὸν ἀπεργάσασθαι. κατὰ θαυμασιωτάτην πρόνοιαν καὶ δίαιταν ἐλθόντος ἐπὶ τὸ δημιουργεῖν τὸν κόσμον. διότι ἀγαθὸς ἦν. ἐκ τῆς πάσης ὅλην ὕλης αὐτὸν ἐδημιούργει. ἣν ἀτάκτως καὶ πλημμελῶς κινουμένην πρὸ τῆς οὐρανοῦ γενέσεως, ἐκ τῆς ἀταξίας παραλαβών, πρὸς τὴν ἀρίστην ἤγαγε τάξιν. ἀριθμοῖς πρέπουσι τὰ μέρη κοσμήσας αὐτοῦ καὶ σχήμασιν. ὥστε διακρῖναι ὅπως νῦν ἔχει πῦρ τε καὶ γῆ πρὸς ἀέρα τε καὶ ὕδωρ, ἴχνη μὲν τέως ἔχοντα καὶ τὸ δεκτικὸν τῆς τῶν στοιχείων δυνάμεως. ἀλόγως δὲ καὶ ἀμέτρως σείοντά τε τὴν ὕλην καὶ πρὸς ταύτης σειόμενα. δὴ, ἑκάστου γοῦν ὅλου τῶν τεττάρων αὐτὸν στοιχείων ἐγέννησε. πυρός τε παντὸς καὶ γῆς. ὕδατός τε καὶ ἀέρος, οὐδὲν μέρος οὐδενὸς ἀπολιπών, οὐδὲ δύναμιν διανοηθείς. πρῶτον μὲν ὅτι σωματικόν τε χρὴ καὶ γενόμενον, εἶναι, καὶ πάντως ἁπτόν τε καὶ ὁρατόν, χωρὶς δὲ πυρὸς καὶ γῆς οὐχ οἷόν τε οὔτε ὁρατόν τι εἶναι οὔτε ἁπτόν. κατὰ δὴ τὸν εἰκότα λόγον, ἐκ γῆς αὐτὸν καὶ πυρὸς ἐποίησεν. ἐπεὶ δὲ καὶ δεσμὸν ἔδει τινὰ σωμαμφοτέρων ἐν μέσῳ γενέσθαι. θεῖος δὲ δεσμὸς ὁ τῆς ἀναλογίας, ὅς

ἑαυτόν τε καὶ τὰ συνδούμενα πέφυκεν ἓν ποιεῖν. ἐπὶ πεδός τε οὐκ ἦν ὁ κόσμος. ἀπέχρη γὰρ ἂν αὐτῷ μία μεσότης, σφαιροειδὴς δὲ, δυοῖν ἐδέησεν αὐτῷ μεσοτήτων εἰς συναρμογήν. διὰ τοῦτο πῦρ ἐν μέσῳ καὶ γῆς. ἀήρ τε καὶ ὕδωρ ἐτάχθη κατὰ τὸν τῆς ἀναλογίας τρόπον. ὥς τε ὡς ἔχει πῦρ πρὸς ἀέρα, οὕτως ἔχειν ἀέρα τε πρὸς ὕδωρ, καὶ τοῦτο πρὸς γῆν, καὶ ἀνάπαλιν. τῷ δὲ μηδὲν ἔξωθεν ὑπολείπεσθαι, καὶ μονογενῆ τὸν κόσμον ἐποίησεν, καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῇ ἰδέᾳ εἰκασμένον μιᾷ οὔσῃ. πρός τε τούτοις ἄνοσον, καὶ ἀγήρω, ἅτε αὐτῷ μηδενὸς προσιόντος, τοῦ κηραίνειν πεφυκότος. αὐτάρκη τε καὶ οὐδενὸς ἔξωθεν δεόμενον. σχῆμα δὲ αὐτῷ περιέθηκε τὸ σφαιροειδὲς. εὐμορφότατον σχημάτων καὶ πολυχωρότατον, καὶ εὐκινητότατον, καὶ ἐπεὶ οὔτε ὁράσεως ἐδεῖτο οὔτε ἀκοῆς, οὔτε μὴν ἄλλου τοιούτου τινὸς, οὐ προσῆψεν αὐτῷ τοιαῦτα ὄργανα πρὸς ὑπηρεσίαν. ἀφελόμενος δὲ τὰς λοιπὰς κινήσεις, μόνην αὐτῷ δέδωκε τὴν κυκλοφορητικὴν νοῦ, καὶ φρονήσεως οἰκείαν ὑπάρχουσαν. ἐκ δὲ ὧν δὲ συνέστηκεν ὁ κόσμος δύο ὑπαρχόντων σώματος καὶ ψυχῆς, ὧν τὸ μὲν ὁρατὸν καὶ ἁπτὸν, ἡ δὲ, ἀόρατός τε καὶ ἀναφὴς, ἑκατέρου ἡ δύναμις καὶ ἡ σύστασις διάφορος οὖσα τυγχάνει. τὸ μὲν δὴ σῶμα αὐτοῦ ἐκ πυρὸς γέγονε καὶ γῆς, ὕδατός τε καὶ ἀέρος, ταῦτα δὴ τὰ τέτταρα συλλαβὼν ὁ δημιουργὸς τοῦ κόσμου. οὐ μὰ δία στοιχείων τάξιν ἐπέχοντα διεσχημάτισε πυραμίδι καὶ κύβῳ, καὶ ὀκταέδρῳ,

ἢ εἰκοσαέδρῳ, καὶ ἐπὶ πᾶσι δωδεκαέδρῳ, καὶ καθὸ μὲν πυραμίδος σχῆμα ἔλαβεν ἡ ὕλη πῦρ ἐγένετο, τμητικωτάτου τοῦ σχήματος ὄντος, καὶ ἐξ ἐλαττόνων τριγώνων. ταύτῃ δὲ καὶ μανωτάτου, καθὸ δὲ ὀκταέδρου, τὴν ἀέρος ποιότητα ἀνέλαβε. καθὸ δὲ εἰκοσαέδρου τύπον τὴν ὕδατος ποιότητα ἔσχε, τὸ δὲ τοῦ κύβου σχῆμα ἀπέδιδου τῇ γῇ, στερεωτάτῃ ὑπαρχούσῃ καὶ ἑδραιοτάτῃ. τῷ δὲ σχήματι τῷ δωδεκαέδρῳ, πρὸς τὸ πᾶν κατεχρήσατο. πάντων δὲ τούτων ἀρχικωτέρα φύσις ἡ τῶν ἐπιπέδων. τῶν γὰρ στερεῶν προηγεῖται τὰ ἐπίπεδα. τῆς δὲ ἐπιπέδου φύσεως ὥσπερ τινα πρόγονα δύο ὑπάρχει τρίγωνα τὰ κάλλιστα ὀρθογώνια, τὸ μὲν, σκαληνόν. τὸ δὲ, ἰσοσκελές. τοῦ σκαληνοῦ μίαν μὲν γωνίαν ὀρθὴν ἔχοντος, μίαν δὲ διμοίρου. τὴν δὲ καταλειπομένην τρίτου. τὸ μὲν δὴ πρότερον λέγω δὴ τὸ σκαληνὸν τρίγωνον πυραμίδος καὶ ὀκταέδρου, καὶ εἰκοσαέδρου στοιχεῖον γίνεται. τὸ μὲν πυραμίδος ἐκ τεττάρων ἰσοπλεύρων τριγώνων συνεστώσης εἰς ἓξ τρίγωνα σκαληνὰ τὰ εἰρημένα ἑκάστου διαιρουμένου. τοῦ δὲ ὀκταέδρου δὲ, ὀκτὼ ὁμοίως διαιρουμένου ἑκάστου εἰς ἓξ σκαληνά. τὸ δὲ εἰκοσαέδρου ἓξ εἴκοσι. τὸ δὲ ἕτερον λέγω δὲ τὸ ἰσοσκελὲς συστατικὸν τοῦ κύβου γίνεται. τέτταρα γὰρ ἰσοσκελῆ τρίγωνα συνελθόντα τετράγωνον ποιεῖ. δὲ ὁποίων ἓξ τετραγώνων ὁ κύβος συνίσταται. τῷ δὲ δωδεκαέδρῳ εἰς τὸ πᾶν ὁ θεὸς κατεχρήσατο. διὸ καὶ ζῴδιά τε ἐν οὐρανῷ θεωρεῖται δώδεκα ἐν τῷ

ζωδιακῷ κύκλῳ. καὶ ἕκαστον αὐτοῦ εἰς μοίρας τριάκοντα διαιρεῖται. παραπλησίως δὲ ἐπὶ τοῦ δωδεκαέδρου ἐκ πενταγώνων ὄντος δώδεκα διαιρεσμένων εἰς πέντε τρίγωνα. ὥστε ἕκαστον δὴ ἐξ τριγώνων εἶναι. ἐν ὅλῳ τῷ δωδεκαέδρῳ τριακοσίων ἑξήκοντα εὑρισκομένων τριγώνων. ὁπόσαι καὶ ἐν τῷ ζωδιακῷ μοῖραι οὖσαι τυγχάνουσι. τούτοις οὖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἡ ὕλη τυπωθεῖσα. ἐκινεῖτο μὲν τὸ πρῶτον τοῖς ἴχνεσιν ἀτάκτως. εἶτα ὑπὸ τοῦ θεοῦ πρὸς τάξιν ἤχθη, ἁρμοσθέντων πάντων ἀναλογίᾳ πρὸς ἄλληλα. οὐ μένει δὲ ταῦτα διακριθέντα κατὰ χώραν. ἄπαυστον δὲ ἔχει σεισμὸν καὶ τῇ ὕλῃ παρέχει. διότι τῇ τοῦ κόσμου περιφορᾷ σφιγγόμενα συνωθεῖται. καὶ συνελαυνόμενα πρὸς ἄλληλα φέρεται τὰ λεπτομερέστερα εἰς τὰς τῶν ἁδρομερεστέρων χώρας. διὰ τὸ δὴ μηδὲν κενὸν ὑπολείπεσθαι σώματος ἔρημον. ἡ ἀνωμαλότης δὲ διαμένουσα τὸν σεισμὸν παρέχεται. ὑπό τε γὰρ τούτων ἡ ὕλη σείεται. καὶ ταῦτα ὑπ' ἐκείνης. τὰ μὲν δὴ σώματα εἰς τὰς τῶν ἐμφαινομένων ἐν τῇ ψυχῇ δυνάμεων τῇ διδασκαλίαν αὐτῆς πεποίηται. ἐπεὶ δὲ ἕκαστα τῶν ὄντων κρίνομεν τῇ ψυχῇ. τὰς ἁπάντων τῶν ὄντων ἀρχὰς εἰκότως ἐγκατέταξεν αὐτῇ, ἵν' ἀεὶ τῶν ὑποπιπτόντων ἕκαστον κατὰ τὸ συγγενὲς καὶ παραπλήσιον θεωροῦντες, σύμφωνον τοῖς ἔργοις καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς ὑποστησόμεθα. λέγων οὖν εἶναι τινα νοητὴν οὐσίαν ἀμέριστον, καὶ ἄλλην περὶ τὰ σώματα μεριστὴν ὑπεστήσατο. ἐμφαίνων ὅτι ἑκατέρας

τῶν οὐσιῶν ἐφάπτεσθαι δύναται τῇ νοήσει. ὁρῶν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν νοητῶν ταυτότητα καὶ ἑτερότητα καὶ ἐπὶ τῶν μεριστῶν ἐκ πάντων τούτων συνεκέρασε τὴν ψυχήν. ἢ ὅτι τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον γνωρίζεται ὡς τοῖς πυθαγορείοις ἀρέσκει. ἢ τῷ ἀνομοίῳ τὸ ἀνόμοιον, ὡς ἡρακλείτῳ τῷ φυσικῷ. ὅταν δὲ λέγῃ γεννητὸν εἶναι τὸν κόσμον οὐχ οὕτως ἀκουστέον αὐτοῦ ὡς ὄντος ποτὲ χρόνου ἐν ᾧ οὐκ ἦν κόσμος. ἀλλὰ διότι ἀεὶ ἐν γενέσει ἐστί. καὶ ἐμφαίνει τῆς αὐτοῦ ὑποστάσεως ἀρχικώτερόν τι αἴτιον, καὶ τὴν ψυχὴν δὲ ἀεὶ οὖσαν τοῦ κόσμου οὐχὶ ποιεῖ ὁ θεός. ἀλλὰ κατακοσμεῖ. καὶ ταύτῃ λέγοιτ' ἂν καὶ ποιεῖν, ἐγείρων καὶ ἐπιστρέφων πρὸς αὐτὸν τόν τε νοῦν αὐτῆς καὶ αὐτὴν ὥσπερ ἐκ κάρου τινὸς βαθέος ὕπνου. ὅπως ἀποβλέπουσα πρὸς τὰ νοητὰ αὐτοῦ δέχηται τὰ εἴδη καὶ τὰς μορφὰς ἐφιεμένη τῶν ἐκείνου νοημάτων. δῆλον οὖν ὅτι ζῷον ἂν εἴη ὁ κόσμος καὶ νοερόν. ἄριστον γὰρ αὐτὸν βουλόμενος ποιῆσαι ὁ θεός, ἀκολούθως καὶ ἔμψυχον αὐτὸν ἐποίησε καὶ νοερόν. τό, τε γὰρ ἔμψυχον ἀποτέλεσμα τοῦ μὴ ἐμψύχου ὅλον ὅλου κρεῖττον. καὶ τὸ νοερὸν τοῦ μὴ νοεροῦ. ἴσως οὐχ οἵου τε ὄντος νοῦ ἄνευ ψυχῆς ὑποστῆναι. τῆς δὲ ψυχῆς ταθείσης ἐκ τοῦ μέσου ἐπὶ τὰ πέρατα, συνέβη αὐτὴν τὸ σῶμα τοῦ κόσμου κύκλῳ διαπαντὸς περιέχειν καὶ περικαλύψαι. ὥστε ὅλῳ τῷ κόσμῳ αὐτὴν παρεκταθῆναι. καὶ τοῦτον τὸν τρόπον αὐτὸν συνδεῖν τε καὶ συνέχειν. κρατεῖν μέντοι τὰ ἐκτὸς αὐτῆς

τῶν ἐντός. ἡ μὲν δὴ ἐκτὸς ἄσχιστος ἔμεινεν. ἡ δὲ ἐντὸς εἰς
ἑπτὰ κύκλους ἐτμήθη, ἀπὸ ἀρχῆς νεμηθεῖσα κατὰ τὰ δι-
πλάσια καὶ τριπλάσια διαστήματα. ἔστι τε ἡ μὲν περιε-
χομένη ὑπὸ τῆς ἀσχίστου μονάδος σφαίρας ταυτῷ παρα-
πλησία. ἡ δὲ σχισθεῖσα θατέρῳ. ἡ μὲν γὰρ τοῦ πάντα
περιέχοντος οὐρανοῦ κίνησις ἀπλανὴς οὖσα μία τέ ἐστι
καὶ τεταγμένη. ἡ μέντοι τῶν ἐντὸς ποικίλη, καὶ ἀνα-
τολαῖς τε καὶ δύσεσιν ἀλλοία. διὸ καὶ πλανήτης κα-
λεῖται. φέρεται δὲ ἡ μὲν ἐκτὸς ἐπὶ τὰ δεξιὰ ἀπὸ ἀνατο-
λῆς ἐπὶ δύσιν κινουμένη. ἡ δὲ ἐντὸς ἀνάπαλιν ἐπὶ τὰ
ἀριστερὰ, ἀπὸ δύσεως ἐπὶ ἀνατολὴν ὑπαντιάζουσα τῷ
κόσμῳ. ἐδημιούργησε δὲ ὁ θεὸς καὶ ἀστέρας τε καὶ ἄστρα·
καὶ τούτων τὰ μὲν ἀπλανῆ κόσμον οὐρανοῦ τε καὶ νυ-
κτὸς πάμπολλα ὄντα τῷ πλήθει. τὰ δὲ, εἰς γένεσιν
ἀριθμοῦ καὶ χρόνου καὶ δεῖξιν τῶν ὄντων, ἑπτὰ ὄντα, καὶ γὰρ
τὸν χρόνον ἐποίησε τῆς κινήσεως τοῦ κόσμου διάστημα.
ὡς ἂν εἰκόνα τοῦ αἰῶνος. ὅς ἐστι μέτρον τοῦ αἰωνίου κόσ-
μου τῆς μονῆς. τὰ δὲ μὴ ἀπλανῆ τῶν ἄστρων, τὴν δυνά-
μει οὐχ ὅμοια. ἥλιος μὲν ἡγεμονεύει πάντων, δεικνύς
τε καὶ φαίνων τὰ σύμπαντα. σελήνη δὲ ἐν τάξει δευ-
τέρᾳ θεωρεῖται ἕνεκα τῆς δυνάμεως. οἱ δὲ ἄλλοι πλανῆται
ἀναλόγως κατὰ μοῖραν ἕκαστος ἰδίαν. καὶ σελήνη μὲν
μηνὸς μέτρον ποιεῖ ἐκπεριελθοῦσα τὸν ἑαυτῆς κύκλον,
καὶ καταλαβοῦσα τὸν ἥλιον ἐν τοσούτῳ. ἥλιος δὲ ἐνι-
αυτοῦ. περιελθὼν γὰρ τὸν ζωοφόρον κύκλον πληροῖ τὰς
ὥρας τοῦ ἔτους. οἵ τε ἄλλοι καθ᾽ ἕνα ἕκαστον περιόδοις

ἰδίαις

ἰδίαις κέχρηνται. αἵτινες θεωροῦνται οὐ τοῖς τυχοῦσιν ἀλλὰ τοῖς πεπαιδευμένοις. ἐκ δὲ πασῶν τῶν περιόδων, ὁ τέλεος ἀριθμὸς καὶ χρόνος συμπεραιοῦται. ὁπόταν ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον πάντες οἱ πλανῆται ἐλθόντες, ταύτην τὴν τάξιν λάβωσιν, ὥστε εὐθείας νοηθείσης ἀπὸ τῆς ἀπλανοῦς σφαίρας ἐπὶ τὴν γῆν νευούσης κατὰ κάθετον, τὰ κέντρα αὐτῶν ἐπὶ ταύτης θεωρεῖσθαι. ἑπτὰ τοίνυν σφαιρῶν οὐσῶν ἐν τῇ πλανωμένῃ σφαίρᾳ, ἑπτὰ σώματα ὁ θεὸς δημιουργήσας ὁρατὰ ἐκ πυρώδους τὸ πλεῖστον οὐσίας ἐφήρμοσε ταῖς σφαίραις ὑπαρχούσαις ἐκ τοῦ θατέρου κύκλου καὶ πλανωμένου. σελήνην μὲν δὴ τὴν μετ᾽ αὐτὴν ἐπέθηκε κύκλῳ τῷ πρώτῳ. ἥλιον δὲ εἰς τὸν δεύτερον ἔταξε. φωσφόρον δὲ καὶ τὸν ἱερὸν ἑρμοῦ λεγόμενον ἀστέρα, εἰς τὸν ἰσοταχῆ μὲν ἡλίῳ κύκλον ἰόντα. τούτου δὲ ἀφεστῶτα. ὕπερθεν δὲ τοὺς ἄλλους κατὰ σφαίραν οἰκείαν. τὸν μὲν βραδύτατον αὐτῶν ὑπὸ τῇ τῶν ἀπλανῶν κείμενον σφαίρᾳ. ὃν κρόνου τινὲς ἐπονομάζουσιν ἀστέρα. τὸν δὲ βραδυτῆτι δεύτερον μετὰ τοῦτον, διὸς ἐπώνυμον. ὑφ᾽ ὃν τὸν ἄρεως. ὄγδοον δὲ πᾶσιν ἡ ἄνωθεν δύναμις περιβέβληται. πάντες δὲ οὗτοι νοερὰ ζῷα. καὶ θεοὶ καὶ σφαιρικὰ τοῖς σχήμασιν. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι δαίμονες, οὓς καὶ καλοίη ἄν τις νοητοὺς θεοὺς καθ᾽ ἕκαστον τῶν στοιχείων. οἱ μὲν, ὁρατοί. οἱ δὲ, ἀόρατοι. ἔν τε αἰθέρι καὶ πυρί, ἀέρι τε καὶ ὕδατι. ὡς μηδὲν κόσμου μέρος ψυχῆς ἄμοιρον εἶναι, μὴ δὲ ζῴου κρείττονος

ἐν τῇ φύσεως. τούτοις δὲ ὑποτέτακται τὰ ὑπὸ σελήνην, πάντα καὶ τὰ ἐπίγεια, ὁ μὲν δὴ θεὸς τῶν πάντων ὑπάρχει ποιητὴς αὐτὸς, καὶ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν δαιμόνων, ὃ δὴ πάλιν λύσιν οὐκ ἔχει κατὰ τὴν ἐκείνου βούλησιν. τῶν δὲ ἄλλων οἱ ἐκείνου παῖδες ἡγοῦνται κατὰ τὴν ἐκείνου ἐντολὴν καὶ μίμησιν πράττοντες ὅσα πράττουσιν, ἀφ' ὧν κληδόνες, καὶ ὀττεῖαι, καὶ ὀνείρατα, καὶ χρησμοὶ, καὶ ὅσα κατὰ μαντείαν ὑπὸ θνητῶν τεχνιτεύεται. κεῖται δὲ ἡ μὲν γῆ τῶν ὅλων μέση περὶ τὸν διὰ παντὸς τεταγμένον σφιγγομένη πόλον, ἡμέρας φύλαξ καὶ νυκτὸς, πρεσβυτάτη τῶν ἐντὸς οὐρανοῦ θεῶν ὑπάρχουσα. μετά γε τὴν ψυχὴν τοῦ κόσμου τροφὴν ἡμῖν παρέχουσα δαψιλῆ. περὶ ἣν ὁ κόσμος πολεῖται, ἀστρόν τι καὶ αὐτὴ ὑπάρχουσα. μένουσα δὲ διὰ τὸ ἰσόρροπόν τι εἶναι χρῆμα ἐν μέσῳ κείμενον, ὅμοιον τῶν περιεχόντων. ὁ δὲ αἰθὴρ ἐξωτάτω διῃρημένος, εἴς τε τὴν τῶν ἀπλανῶν σφαῖραν καὶ εἰς τὴν τῶν πλανωμένων. μεθ' ἃς ἡ τοῦ ἀέρος ὑπάρχει καὶ ἐν μέσῳ ἡ γῆ σὺν τῷ ἑαυτῆς ὑγρῷ ἐπεὶ διεκεκόσμητο αὐτῷ τὰ πάντα. τρία δὲ τὰ λοιπὰ γένη τῶν ζώων ἔλιπεν ἅπερ ἔμελλε θνητὰ ἔσεσθαι, τό τε πτηνὸν καὶ τὸ ἔνυδρον, καὶ τὸ πεζόν. τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ θεοῖς ἐπέταξε τὴν τούτων ποίησιν, ὅπως μὴ ὑπ' αὐτοῦ πλασθέντα ἀθάνατα γένοιτο. αὐτοὶ δὴ δανεισάμενοι ἀπό τινων πρώτης ὕλης μόρια ἄττα πρὸς ὡρισμένους χρόνους ὡς εἰς αὐτὸ πάλιν ἀποδοθησόμενα. ἐδημιούργουν τὰ θνητὰ ζῷα. ἐπεὶ δὲ περὶ τοῦ ἀνθρωπείου γένους ὡς συγγενεστάτου

θεοῖς πάλιν φροντίσειν, τῶν περὶ πάντων, καὶ τοῖς τούτου ἐγγόνοις θεοῖς, κατέπεμψεν ἐπὶ τὴν γῆν τὰς τοῦ τοῦ γένους ψυχὰς ὁ τῶν ὅλων δημιουργὸς ἰσαρίθμους τοῖς ἄστροις. ἐμβιβάσας δὲ ὡς εἰς ἄστρον ὄχημα ἄστρον τὸ σύννομον ἁπάσας νόμους τοὺς εἱμαρμένους εἶπεν αὐταῖς νομοθέτου τρόπον ὅπως αὐτὸς ἀναίτιος ᾖ. ὅτι τὰ πάθη ἀπὸ σώματος προσφύσεται θνητά. πρῶτα μὲν αἰσθήσεις, ἔπειτα δὲ ἡδονὴ καὶ λύπη, φόβος τε καὶ θυμός, ὧν κρατήσασαι καὶ μηδαμῶς βιασθεῖσαι. αἱ μὲν δίκῃ βιώσονται καὶ εἰς τὸ σύννομον ἄστρον ἀφίξονται· αἱ δὲ κρατηθεῖσαι ὑπὸ ἀδικίας, εἰς γυναικὸς ἐν τῇ δευτέρᾳ γενέσει βίον ἐλεύσονται, μὴ παυομένη δὲ τελευταῖον εἰς θηρίων φύσιν. τέλος δὲ αὐταῖς τῶν πόνων ἔσται τὸ νικῆσαι μὲν τὰ προσφύντα, εἰς δὲ τὴν οἰκείαν ἕξιν ἐλθεῖν, οἱ δὲ θεοὶ ἔπλασαν μὲν προηγουμένως τὸν ἄνθρωπον ἐκ γῆς καὶ πυρός, καὶ ἀέρος καὶ ὕδατος, μοίρας τινὰς δανειζόμενοι εἰς ἀπόδοσιν. συνθέντες δὲ ἀοράτοις γόμφοις ἕν τι σῶμα ἐργασάμενοι, τῆς καταπεμφθείσης ψυχῆς τὸ κύριον ἐνέδησαν εἰς τὴν κεφαλὴν ὥσπερ ἄρουραν ὑποθέντες τὸν ἐγκέφαλον. περί τε τὸ πρόσωπον ἔθεσαν τὰ τῶν αἰσθητηρίων ὄργανα ὑπηρεσίαν ἐκτελέσοντα τὴν προσήκουσαν. συνέθεσαν δὲ τὸν μὲν μυελὸν ἐκ τῶν λείων τε, καὶ ἀστραβῶν τριγώνων ἐξ ὧν τὰ στοιχεῖα ἐγένετο, σπέρματος γένεσιν ἐσόμενον. τὸ δὲ ὀστοῦν ἐκ γῆς καὶ μυελοῦ δευθέντων, καὶ πολλάκις ὕδατι καὶ πυρὶ βαφέντων.

τὰ δὲ νεῦρα δὴ, ὀσοῦ καὶ σαρκός. αὐτὴ δὲ ἡ σὰρξ ἐγένετο ἔκ τε ἁλμυροῦ καὶ ὀξέως, οἷον ζυμώματος. περιέθηκαν δὲ μυελῷ μὲν τὸ ὀστοῦν, τοῖς δὲ ὀστοῖς πρὸς σύνδεσιν αὐτῶν νεῦρα, καὶ διὰ νεύρων μὲν κάμψεις ἐγίνοντο καὶ ἄρθρων συνδέσεις, διὰ δὲ σαρκὸς σκέπη αὐτοῖς. ἥτις περιεπλασσομένης τῇ μὲν λευκῆς τῇ δὲ μελαίνης πρὸς αὐτὸ τὸ οἰκεῖον τῷ σώματι. ἐκ τούτων δὲ καὶ τὰ ἐντὸς συνεπλέχθη σπλάγχνα, κοιλίατε καὶ περὶ ταύτην ἔντερα ἑλιχθέντα. ἄνωθέν τε ἀπὸ στόματος ἀρτηρία καὶ φάρυγξ. ἡ μὲν, εἰς στόμαχον ἡ δὲ, εἰς πνεύμονα ἴσχουσα. διοικεῖται δὲ τὰ σιτία κατὰ τὴν γαστέρα πνεύματί τε καὶ θερμῷ τεμνόμενα καὶ μαλαττόμενα καὶ οὕτως ἐπὶ πᾶν τὸ σῶμα χωροῦντα κατὰ τὰς οἰκείας μεταβολάς. δύο δὲ φλέβες παρὰ τὴν ῥάχιν ἴσχουσι τὴν κεφαλὴν ἐναντίως καταπλέκουσιν ἀλλήλαις ἀπαντῶσαι, σχίζονταί τε γοῦν ἔνθεν ἐπὶ πολλά. ἐργασάμενοι δὲ οἱ θεοὶ τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐνδύσαντες τῷ σώματι αὐτοῦ τὴν ψυχὴν δεσπόσουσαν αὐτοῦ, ταύτης τὸ ἡγεμονικὸν κατὰ λόγον περὶ τὴν κεφαλὴν καθίδρυσαν. ἔνθα μυελοῦ τε ἀρχαὶ καὶ νεύρων, καὶ κατὰ τὰς πάσχες παραφροσύναι, περικειμένων καὶ τῶν αἰσθήσεων τῇ κεφαλῇ ὥσπερ δορυφορουσῶν τὸ ἡγεμονικὸν ἐν τούτῳ καὶ τὸ λογιστικὸν τοῦ τόπου, καὶ τὸ θεωροῦντε καὶ κρῖνον, τὸ δὲ παθητικὸν τῆς ψυχῆς κατωτέρω ἐποίησαν. τὸ μὲν θυμικὸν περὶ τὴν καρδίαν. τὸ δὲ ἐπιθυμητικὸν περὶ τὸ ἦτρον καὶ τοὺς περὶ τὸν ὀμφαλὸν τόπους. περὶ

ὧν ὕστερον ἐρήσεται. ἱδρύσαντες δὲ περὶ τὸ πρόσωπον
τὰ φωσφόρα ὄμματα καθεῖρξαν ἐν αὐτοῖς τοῦ πυρὸς
τὸ φωτοειδές. ὅπερ λεῖον ὑπάρχον καὶ πυκνὸν ἀδελφὸν
ᾤοντο εἶναι τοῦ μεθημερινοῦ φωτός, τοῦτο δὴ ῥᾷστα δι'
ὅλων μὲν τῶν ὀφθαλμῶν, μάλιστα δὲ κατὰ τὸ μέσον αὐ-
τῶν διεκτεῖ τὸ καθαρώτατόν τε καὶ εἰλικρινέστατον. ὃ γι-
νόμενον συμπαθὲς τῷ ἔξωθεν ὅμοιον ὁμοίῳ ὁρατικὴν
αἴσθησιν παρέχεται. ὅθεν καὶ τοῦ φωτὸς νύκτωρ ἀπιόντος
ἢ σκοτωθέντος, οὐκ ἔτι προσφύεται τὸ ἀφ' ἡμῶν ῥεῦμα
τῷ πλησίον ἀέρι. συνεχόμενον δὲ ἐντὸς ὁμαλύνει τε,
καὶ διαχεῖ τὰς ἐν ἡμῖν κινήσεις ἐπαγωγὸν ὕπνου γινό-
μενον. πρὸ καὶ μύει τὰ βλέφαρα. πολλῆς μὲν δὴ ἡσυ-
χίας γινομένης βραχυόνειροι ὕπνοι ἐμπίπτουσιν ὑπο-
λειφθεισῶν δέ τινων κινήσεων φαντάσματα συχνὰ
γίνεται περὶ ἡμᾶς. καὶ τὰς μὲν ὕπαρ τε καὶ ὄναρ κατ' δι-
θυωρίαν γινομένας φαντασίας ὧδε συνίστασθαι. ταύ-
ταις δὲ ἑπομένως καὶ τὰς κατὰ τῶν κατόπτρων εἰδω-
λοποιΐας, καὶ τῶν ἄλλων ὅσα διαφανῆ καὶ λεῖα οὐκ ἄλ-
λως ἢ κατὰ ἀνάκλασιν συντελεῖσθαι. ὡς ἂν ἔχῃ τὸ κατό-
πτρον κυρτότητος, ἢ κοιλότητος ἢ διάφοροι τε ἔσονται
φαντασίαι ἀνταπωθουμένων τῶν φώτων πρὸς τὰ μέ-
ρη τὰ ἕτερα. ἀπολισθαινόντων μὲν τῆς κυρτότητος, εἰς
δὲ τὴν κοιλότητα συνιόντων. οὕτω γὰρ ἐφ' ὧν μὲν ἐξ ἐναν-
τίων τὸ λαιὸν καὶ τὸ δεξιὸν ὁρᾶται. ἐφ' ὧν δὲ κατὰ τὸ ἴσον.
ἐφ' ὧν δὲ τὰ κάτω πρὸς τὰ ἄνω, καὶ ἔμπαλιν μεταπί-
πτει. ἀκοὴ δὲ γέγονεν πρὸς φωνῆς γνῶσιν. ἀρχομένη μὲν

ἀπὸ τῆς περὶ τὴν κεφαλὴν κινήσεως, τελευτῶσα δὲ περὶ ὕπατος ἕδραν. ἡ δὲ φωνὴ ἀὴρ ἡ δι' ὤτων ἐρχομένη. ἐγκεφάλου τε καὶ αἵματος, διαδιδομένη δὲ μέχρι ψυχῆς πληγείσης. ὀξεῖα μὲν ἡ ταχέως κινουμένη, βαρεῖα δὲ ἡ βραδέως. καὶ μεγάλη μὲν ἡ πολλή, μικρὰ δὲ ἡ ὀλίγη. τούτοις δὲ ἑπομένως ἡ τῶν μυκτήρων δύναμις πρὸς τὴν τῶν ὀσμῶν αἴσθησιν συνέστη. ἔστι δὲ ἡ ὀσμὴ τὸ κατιὸν ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς μυκτῆρσι φλεβίων πάθος, μέχρι τῶν περὶ τὸν ὀμφαλὸν τόπων. εἴδη δὲ ταύτης οὐχ ὑπάρχει κατωνομασμένα ἔξω δυοῖν τοῖν γενικωτάτοιν, εὐώδους τε καὶ δυσώδους. ἀπὸ τῆς τοῦ ἀλγεινοῦ τε καὶ ἡδέος ἔχει πρόσρησιν. πᾶσαν δὲ τὴν ὀσμὴν ἀέρος μὲν εἶναι παχυτέραν, ὕδατος δὲ λεπτοτέραν. ἡμεῖς δὲ ἐν αἷς εἰκότως λέγεται τὸ τῆς ὀσμῆς γένος, οὐ τούτων ὄντων οὐδέπω μεταβολὴν τελείαν εἰληφότων, ἀλλὰ κοινωνίαν ἐχόντων ἀέρος τε καὶ ὕδατος. ταῦτα δὲ εἶναι κατὰ καπνόν τε καὶ ὁμίχλην. τούτων γὰρ εἰς ἄλληλα ἀμειβόντων ἡ τῆς ὀσφρήσεως αἴσθησις συντελεῖται. τήν γε μὴν γεῦσιν ποικιλωτάτην χυμῶν ἐπιγνώμονα κατεσκεύασαν οἱ θεοί, φλεβία διατείναντες ἀπ' αὐτῆς μέχρι καρδίας, δοκίμια ἐσόμενα καὶ κριτήρια τῶν χυμῶν. ταῦτα δὲ συγκρινόμενα καὶ διακρινόμενα κατὰ τὰς προσπτώσεις τῶν χυμῶν διορίζει τὴν ἐν τούτοις παραλλαγήν. εἰσὶ δὲ χυμῶν διαφοραὶ ἑπτά, γλυκύς, ὀξύς, στρυφνός, αὐστηρός, ἁλμυρός, δριμύς, πικρός. τούτων δέ, ὃν μὲν γλυκὺν ἐναντίαν φύσιν ἔχειν τοῖς ἄλ

λοις ἅπασι συμβέβηκε, διαχέοντα οἰκείως τὴν περὶ τὴν γλῶσσαν ὑγρότητα. τοὺς δὲ λοιποὺς, τοὺς μὲν κυκῶντάς τε, καὶ παράττοντας ὀξεῖς. τοὺς δὲ ἐκθερμαίνοντας καὶ εἰς τὰ ἄνω θέοντας, δριμεῖς. τοὺς δὲ τὸ ῥυπτικὸν ἔχοντας σφοδρὸν ὥστε συντήκειν πικροὺς, τοὺς δὲ ἠρέμα καθαίροντάς τε καὶ ῥύπτοντας ἁλμυρούς. τῶν δὲ συναγόντων τοὺς πόρους καὶ συγκρινόντων, τοὺς μὲν τραχυτέρους στρυφνοὺς εἶναι, τοὺς δὲ ἧττον τοῦτ' ἐργαζομένους αὐστηρούς. ἁπτικὴν δὲ εἶναι δύναμιν κατεσκευασμένην ὑπὸ θεῶν, ἐπιληπτικὴν θερμοῦ τε καὶ ψυχροῦ. μαλακοῦ τε καὶ σκληροῦ, κούφου τε καὶ βαρέος, λείου τε καὶ τραχέος ὡς κρίνειν, καὶ τὰς ἐν τούτοις διαφοράς. εἴκοντα δὴ φαμὲν τὰ παρεχόμενα τῇ ἁφῇ. ἀντίτυπα δὲ ἃ οὐκ εἴκει. τοῦτο δὲ συμβαίνει παρὰ τὰς βάσεις αὐτῶν τῶν σωμάτων. τὰ μὲν οὖν ἔχοντα μείζονας, μόνιμα καὶ ἑδραῖα, τὰ δὲ ἐπὶ μικροῦ βεβῶτα εἴκοντα καὶ μαλακὰ καὶ εὐμετάβολα ὄντα τυγχάνει. τραχὺ δὲ εἴη ἂν τὸ ἀνώμαλον μετὰ σκληρότητος, λεῖον δὲ τὸ ὁμαλὸν μετὰ πυκνοῦ. τό γε μὴν ψυχροῦ καὶ θερμοῦ πάθος ἐναντιώτατα ὄντα ἐναντίοις αἰτίοις συνίσταται. τὸ μὲν οὖν ὀξύτητι τῶν μερῶν καὶ τραχύτητι διατέμνον τὸ θερμὸν πάθος ποιεῖ, τὸ δὲ ψυχρὸν ἁδρομερέστερον τῇ εἰσόδῳ, ἐξωθούντων μὲν τὰ ἐλάττονα καὶ μικρὰ, βιαζομένων δὲ ἐλθεῖν εἰς τὴν ἐκείνων ἕδραν. σεισμός γάρ τις καὶ τρόμος συνίσταται τότε, καὶ τὸ ἐπὶ τούτῳ πάθος ἐν τοῖς σώμασι ῥῖγος ὑπάρχει. βαρὺ δὲ καὶ

κόσμου γὰρ τὸ μὲν ἄνω καὶ κάτω οὐδαμῶς ὁρίζειν προσήκει. οὐδὲν γὰρ εἶναι τὸ μὲν ἄνω τὸ δέ, κάτω. τοῦ γὰρ παντὸς οὐρανοῦ σφαιροειδοῦς ὄντος, καὶ ἀπηκριβωμένου ὁμαλῶς κατὰ τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν, οὐκ ἐνδίκη. τὸ μὲν ἄνω, τὸ δέ, κάτω τινὰς ὀνομάζειν, ἀλλὰ γὰρ εἶναι βαρὺ μὲν τὸ χαλεπῶς εἰς τὸν παρὰ φύσιν τόπον ἑλκόμενον, κοῦφον δὲ τὸ ῥαδίως. καὶ προσέτι βαρὺ μὲν τὸ ἐκ πλειόνων μερῶν συγκείμενον, ἐλαφρὸν δὲ τὸ ἐξ ὀλιγίστων. ἀναπνέομεν δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ. περιέστηκε μὲν ἡμῖν ἔξωθεν ἀὴρ πολύς. οὗτος δὲ διὰ τοῦ στόματος καὶ τῶν ῥινῶν καὶ διὰ τῶν ἄλλων τοῦ σώματος πόρων, καὶ τῶν λόγῳ θεωρητῶν εἴσω χωρεῖ. θερμανθεὶς δὲ εἰς τὰ ἔξω πρὸς τὸ συγγενὲς ἄπεισι. καὶ καθὸ ἂν μὴ ἐξίῃ ἀντιπεριωθεῖ τὸν ἔξωθεν ἀέρα πάλιν εἰς τὰ ἐντός. οὕτω τε ἀπαύστως τούτου τοῦ κύκλου συντελουμένου ἡ ἀναπνοή τε, καὶ ἐκπνοὴ συνίσταται. νόσων δὲ αἰτίας εἶναι πολλάς, πρῶτον μὲν τὴν τῶν στοιχείων ἔνδειαν καὶ ὑπερβολήν, μετάστασίν τε εἰς ἄλλους οὐκ οἰκείους τόπους. δεύτερον δὲ τὴν τῶν ὁμογενῶν ἀνάπαλιν γένεσιν οἷον ἐκ σαρκὸς εἰ γένοιτο αἷμα ἢ χολή, ἢ φλέγμα. πάντα γὰρ ταῦτα οὐδὲν ἄλλο, ἢ σύντηξιν εἶναι. τὸ μὲν γὰρ φλέγμα ὑπάρχειν νέας σαρκὸς σύντηξιν. ἱδρῶτα δὲ καὶ τὸ δάκρυον ὥσπερ ὀρρόν τινα φλέγματος. τὸ δὲ φλέγμα ἔξωθεν μὲν ἀποληφθὲν λείχηνας καὶ ἀλφοὺς ἀπογεννᾷ. εἴσω δὲ κερασθὲν χολῇ μελαίνῃ τὴν καλουμένην ἱερὰν νόσον ἐπάγει. τὸ δὲ ὀξὺ καὶ ἁλμυρὸν φλέγμα τῶν

ἐν ῥίγει παθῶν αἴτιον. πάντα δὲ τὰ φλεγμαίνοντα ὑπὸ χολῆς τοῦτο πέπονθε. τὰ γὰρ μυρία πάθη καὶ πολύτροπα χολή τε καὶ φλέγμα ἀπεργάζεται. τὸν μὲν δὴ συνεχῆ πυρετὸν γίνεσθαι τοῦ πυρὸς πλεονάσαντος, τὸν δὲ ἀφ᾽ ἡμερινὸν τοῦ ἀέρος, τριταῖον δὲ ὕδατος, τεταρταῖον δὲ γῆς. ἑξῆς δὲ καὶ περὶ ψυχῆς ῥητέον, ἐντεῦθέν ποθεν ἀναλαβόντας τὸν λόγον εἰ καὶ δόξομεν παλιλογεῖν. ψυχὴν γὰρ παραλαμβάνοντες ἀνθρωπίνην ἀθάνατον οὖσαν, ὡς δέξομεν παρὰ τοῦ πρώτου θεοῦ, οἱ τὰ θνητὰ γένη δημιουργοῦντες θεοὶ, δύο αὐτῇ προσέθεσαν μέρη θνητά. ὡς ἂν δὲ μὴ διὰ φλυαρίας τῆς θνητῆς ἀναπιμπλάμενον ἦ τὸ θεῖον αὐτῆς, καὶ ἀθάνατον, κατῴκισαν ἐπὶ τοῦ σώματος ἐπὶ τῆς οἷον ἀκροπόλεως ἀρχὸν καὶ βασιλεῦον ἀποφήναντες. οἴκησιν τε ἀπονείμαντες αὐτῷ τὴν κεφαλήν, σχῆμα ἔχουσαν μιμούμενον τὸ τοῦ παντός. ὑπέθεσαν δὲ τὸ ἄλλο σῶμα πρὸς ὑπηρεσίαν ὡς ὄχημα προσφύσαντες, καὶ αὐτοῖς δὲ τοῖς θνητοῖς αὐτῆς μέρεσιν οἴκησιν ἄλλην ἄλλῳ ἀπένειμαν. τὸ μὲν θυμικὸν ἔταξαν ἐν καρδίᾳ. τὸ δὲ ἐπιθυμητικὸν ἐν τῷ μεταξὺ τόπῳ, τοῦ τε πρὸς τὸν ὀμφαλὸν ὅρου καὶ τῶν φρενῶν. καταδήσαντες ὥσπερ τι οἰστρῷ, καὶ ἄγριον θρέμμα. τὸν πνεύμονα δὲ ἐμηχανήσαντο τῆς καρδίας χάριν μαλακόν τε καὶ ἄναιμον, σηραγγώδη τε καὶ σπόγγῳ παραπλήσιον, ὅπως ἔχῃ μάλαγμα πηδῶσα ἡ καρδία κατὰ τὴν ζέσιν τῆς

θυμοῦ. τὸ δὲ ἧπαρ πρὸς τὸ διεγείρειν τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς καὶ πρὸς τὸ καταπραΰνειν ἔχον γλυκύτητά τε καὶ πικρότητα. καὶ μὴν πρὸς τὸ δηλοῦν τὰ διὰ τῶν ὀνειράτων μαντικήν. ἐμφαίνεσθαι γὰρ ἐν αὐτῷ διὰ τὸ λεῖον καὶ πυκνὸν καὶ λαμπρὸν τὴν ἐκ τοῦ νοῦ φερομένην δύναμιν, τὸν δὲ σπλῆνα τοῦ ἥπατος χάριν ὅπως καθαίρει τε αὐτὸ καὶ παρέχει λαμπρόν. τὰς γοῦν ἐπιγινομένας ἐκ νόσων περὶ τὸ ἧπαρ διαφορὰς εἰς ταυτὸν δέχεσθαι. ὅτι δὲ τριμερής ἐστιν ἡ ψυχὴ κατὰ τὰς δυνάμεις καὶ κατὰ λόγους τὰ μέρη αὐτῆς τόποις ἰδίοις διανενέμηται μάθοιμεν ἂν ἐντεῦθεν. πρῶτον μὲν ὅτι τὰ φύσει χωριζόμενα ἕτερα ὑπάρχει, φύσει δὲ χωρίζεται τὸ παθητικὸν καὶ λογισικόν, εἴγε τὸ μὲν περὶ τὰ νοητά ἐστι, τὸ δὲ περὶ τὰ λυπηρὰ καὶ ἡδέα. προσέτι τοῦ παθητικοῦ καὶ περὶ τὰ ζῷα ὄντος, ἔπειτά γε μὴν ἕτερα ὄντα φύσει τό τε παθητικὸν καὶ λογισικὸν καὶ τόποις ὀφείλει κεχωρίσθαι. εὑρίσκεται γὰρ μαχόμενα ἀλλήλοις οὔτε αὐτοῦ τινος πρὸς αὐτὸ μάχεσθαι δυναμένου, οὔτε τῶν ἐναντιουμένων πρὸς ἄλληλα περὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον δυναμένων συστῆναι. ὁρᾶται δέ γε ἐπὶ μὲν τῆς Μηδείας ὁ θυμὸς λογισμῷ μαχόμενος, λέγει γοῦν τό, καὶ μανθάνω μὲν οἷα δρᾶν μέλλω κακά. θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων. ἐπεὶ δὲ τοῦ Λαΐου τὸν Χρύσιππον ἁρπάζοντος ἐπιθυμία λογισμῷ μαχομένη, λέγει γὰρ οὕτως, αἰαῖ, τὸ δὲ θεῖον ἐν ἀνθρώποις

κακόν, ὅταν τις εἰδῇ τἀγαθόν, χρῆται δὲ μή. ἔστι δὲ τὸ ἕτερον εἶναι τὸ παθητικὸν τοῦ λογιστικοῦ πεῖσαι. κἀκ τοῦ ἑτέραν μὲν ἐπιμέλειαν εἶναι τοῦ λογιστικοῦ, ἑτέραν δὲ τοῦ παθητικοῦ. τοῦ μὲν διὰ διδασκαλίας, τοῦ δὲ, διὰ τῆς τοῦ ἤθους ἀσκήσεως. τὴν δὲ ψυχὴν ἀθάνατον ἀποφαίνεται τοῦτον ἐπιχειρῶν τὸν τρόπον. ἡ ψυχὴ ὅτῳ ἂν προσγένηται ἐπιφέρει τούτῳ τὸ ζῆν, ὡς σύμφυτον ὑπάρχον ἑαυτῇ, τὸ ἐπιφέρον τινὶ τὸ ζῆν, ἀνεπίδεκτόν ἐστι θανάτου, τὸ δὲ τοιοῦτον ἀθάνατον. εἰ δὲ ἀθάνατος ἡ ψυχή, καὶ ἀνώλεθρος ἂν εἴη. ἀσώματος γάρ ἐστιν οὐσία ἀμετάβλητος κατὰ τὴν ὑπόστασιν, καὶ νοητή, καὶ ἀειδής, καὶ μονοειδής. οὐκοῦν ἀσύνθετος, ἀδιάλυτος, ἀσκέδαστος. τὸ δὲ σῶμα πᾶν τοὐναντίον, αἰσθητόν, ὁρατόν, σκεδαστόν, σύνθετον, πολυειδές. καὶ δὴ καὶ ἡ ψυχή, διὰ μὲν τοῦ σώματος πρὸς τοῖς αἰσθητοῖς γινομένη ἰλιγγιᾷ τε καὶ ταράττεται, καὶ οἷον μεθύει. πρὸς δὲ τοῖς νοητοῖς, αὐτὴ καθ' αὑτὴν γινομένη, καθίσταται καὶ ἠρεμεῖ. πρὸς ὃ δὲ γινομένη ταράττεται τούτῳ οὐκ ἔοικεν, ὥστε μᾶλλον τοῖς νοητοῖς ἔοικε. τὸ δὲ νοητὸν ἀσκέδαστον, τῇ φύσει καὶ ἀνώλεθρον, καὶ μὴν ἡγεμονεύει ἡ ψυχὴ φύσει. τὸ δὲ τῇ φύσει ἡγεμονικὸν τῷ θείῳ ἔοικεν. ὥστε ψυχὴ τῷ θείῳ ἐοικυῖα ἀνώλεθρος ἂν εἴη καὶ ἄφθαρτος. τά τε ἄμεσα ἐναντία καὶ μὴ καθ' αὑτά, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς πέφυκεν ἐξ ἀλλήλων γίνεσθαι. ἐναντίον δὲ τὸ ὃ καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι ζῆν τῷ τεθνάναι. ὡς οὖν

ὁ θάνατος διάκρισις ψυχῆς ἀπὸ σώματος, οὕτω καὶ ἡ
ζωὴ σύνοδος ψυχῆς οὖσα δηλονότι πρόσθεν καὶ σώ-
ματος. εἰ δὲ καὶ ἔσται μετὰ θάνατον καὶ ἦν πρὸ τοῦ συμ-
πεσεῖν σώματι, πιθανώτατον ἀΐδιον αὐτὴν εἶναι. οὐ
δὲ οἷόν τε ἔτι τὸ φθείραι αὐτὴν νοῆσαι. ἔτι μὴν αἱ
μαθήσεις ἀναμνήσεις εἰσίν, ἀθάνατος ἂν εἴη ἡ ψυχή. ὅτι
δὲ αἱ μαθήσεις ἀναμνήσεις τοῦτο ἂν ἐπαχθείημεν τὸν
τρόπον. οὐ γὰρ ἂν ἄλλως μάθησις ὑποσταίη ἢ κατὰ
ἀνάμνησιν τῶν πάλαι γνωσθέντων. εἰ γὰρ ἀπὸ τῶν
κατὰ μέρος ἐννοοῦμεν τὰς κοινότητας πῶς ἂν κατὰ
μέρος διωδεύσαμεν ἄπειρα ὑπάρχοντα, ἢ πῶς ἀπ'
ὀλίγων, διεψεύσθημεν γὰρ ἄν, οἷον φέρε κρίναντες τὸ
ἀναπνοῇ χρώμενον μόνον ζῷον εἶναι. ἢ πῶς ἄρα τὸ ἀρ-
χικὸν εἶεν ἂν ἔννοιαι ἀναμνηστικῶς οὖν νοοῦμεν ἀπὸ
μικρῶν ἐνθυμημάτων, ἀπό τινων κατὰ μέρος ὑπο-
πεσόντων ἀναμιμνησκόμενοι τῶν πάλαι ἐγνωσμέ-
νων, ὧν λήθην ἐλάβομεν ἐνσωματωθέντες. ἔτι τε ἡ
ψυχὴ οὐ φθείρεται ὑπὸ τῆς ἰδίας κακίας, οὐδὲ ὑπὸ τῆς
ἄλλου φθείροιτ' ἄν, οὐδ' ἁπλῶς ὑπ' ἄλλου. οὕτω δὲ ἔχου-
σα ἄφθαρτος ἂν εἴη, τό γε μὴν αὐτοκίνητον, ἀρχικῶς
ἀεικίνητον, τὸ δὲ τοιοῦτον ἀθάνατον, αὐτοκίνητον δὲ
ἡ ψυχή. τὸ δὲ αὐτοκίνητον ἀρχὴ πάσης κινήσεως καὶ
γενέσεως, ἀρχὴ δὲ ἀγένητον καὶ ἀνώλεθρον, ὥς τε ἡ
τῶν ὅλων ψυχὴ τοιαύτη ἂν εἴη. καὶ ἡ ἀνθρωπίνη τοῦ
αὐτοῦ γε κράματος ἀμφοτέρων μεταλαβοῦσα. αὐτο-
κίνητον δέ φησι τὴν ψυχὴν ὅτι σύμφυτον ἔχει τὴν

ζωὴν ἀεὶ ἐνεργοῦσαν καθ' αὑτήν. ὅτι μὲν οὖν αἱ λογικαὶ ψυχαὶ ἀθάνατοι ὑπάρχουσι κατὰ τὸν ἄνδρα τοῦτον βεβαιώσαιτ' ἄν τις, εἰ δὲ καὶ αἱ ἄλογοι τοῦτο τῶν ἀμφισβητουμένων ὑπάρχει. πιθανὸν γὰρ τὰς ἀλόγους ψυχὰς ψιλῇ τῇ φαντασίᾳ ἐλαυνομένας, καὶ ἐπὶ λογισμῷ οὔτε κρίσει χρωμένας, οὔτε θεωρήμασι καὶ τῇ τούτων συναγωγῇ, οὔτε καθολικαῖς διαλήψεσι. παντελῶς δὲ ἀνεννοήτους οὔσας τῆς νοητῆς φύσεως, μήτε τῆς αὐτῆς οὐσίας εἶναι ταῖς λογικαῖς θνητάς τε καὶ φθαρτὰς ὑπάρχειν. τὸ δὲ ἀθανάτους εἶναι τὰς ψυχὰς λόγῳ, ἠκολούθησε τὸ εἰς κρίνεσθαι αὐτὰς τοῖς σώμασι. παρεμφυομένας ταῖς τῶν ἐμβρύων διαπλαστικαῖς φύσεσι. καὶ διαμείβειν πολλὰ σώματα καὶ ἀνθρώπινα. καὶ οὐκ ἀνθρώπινα, ἢ ἀριθμοὺς μενούσας ἢ βουλήσει θεῶν, ἢ δι' ἀκολασίαν, ἢ διὰ φιλοσωματίαν. ἔχει δέ πως οἰκειότητα πρὸς ἄλληλα σῶμα καὶ ψυχή, ὥσπερ πῦρ καὶ ἄσφαλτος. καὶ ἡ θεῶν δὲ ψυχὴ κέκτηται καὶ αὐτὴ τό τε, κριτικὸν ὃ καὶ γνωστικὸν ἂν καλοῖτο. ἔστι μὴν καὶ τὸ ὁρμητικόν τε ὃ καὶ παραστατικὸν ἄν τις ὀνομάσειε. καὶ τὸ οἰκειωτικὸν ἅτινες δυνάμεις εἶναι ἐν ταῖς ἀνθρωπίναις ψυχαῖς μετὰ τὸ ἐνσωματωθῆναι, οἷον μεταβολὴν λαμβάνουσι. ἡ μὲν οἰκειωτικὴ εἰς τὸ ἐπιθυμητικόν, ἡ δὲ ὁρμητικὴ εἰς τὸ θυμοειδές. περὶ δὲ εἱμαρμένης τοιαῦτά τινα τῷ ἀνδρὶ ἀρέσκει. πάντα μὲν φησὶν ἐν εἱμαρμένῃ εἶναι, οὐ μὴν πάντα καθειμάρθαι. ἡ γὰρ εἱμαρμένη νόμου τάξιν ἐπέχουσα οὐχ οἷον

λέγει ὅτι ὁ μὲν, τάδε ποιήσας, ὁ δὲ, τάδε πάσεται. εἰς ἄπειρον γὰρ τοῦτο. ἀπείρων μὲν ὄντων τῶν γεννωμένων, ἀπείρων δὲ τῶν περὶ αὐτὰ συμβαινόντων, ἐπεί τε τὸ ἐφ᾽ ἡμῖν οἰχήσεται καὶ ἔπαινοι καὶ ψόγοι, καὶ πᾶν τὸ τούτοις παραπλήσιον. ἀλλὰ διότι εἴ τις ἂν ἕληται ψυχὴ τοιοῦτον βίον καὶ τάδε τινὰ πράξει, τάδε τινὰ αὐτῇ ἕψεται. ἀδέσποτον οὖν ἡ ψυχὴ, καὶ ἐπ᾽ αὐτῇ μὲν τὸ πρᾶξαι ἢ μὴ, καὶ οὐ κατηνάγκασαι τοῦτο. τὸ δὲ ἑπόμενον τῇ πράξει καθ᾽ εἱμαρμένην συντελεσθήσεται, οἷον ἐπεὶ πάρις ἁρπάσει τὴν ἑλένην ἐπ᾽ αὐτῷ ὄντι, ἀκολουθήσει τὸ πολεμήσουσι τρώεσι περὶ τῆς ἑλένης οἱ ἕλληνες. οὕτω γὰρ καὶ ὁ ἀπόλλων περὶ λαΐῳ προεῖπεν. εἰ γὰρ τεκνώσεις παῖδ᾽ ἀπερκτενεῖ σ᾽ ὁ φύς. ἐν γὰρ τῷ χρησμῷ δὴ περιέχεται μὲν καὶ ὁ λάιος καὶ τὸ φῦσαι αὐτὸν παῖδα, καθείμαρται δὲ τὸ ἑπόμενον. ἡ δὲ τοῦ δυνατοῦ φύσις πέπτωκε μέν πως μεταξὺ τοῦ τε ἀληθοῦς καὶ τοῦ ψεύδους, ἀορίστῳ δὲ ὄντι αὐτῷ τῇ φύσει ὥσπερ ἐποχεῖται τὸ ἐφ᾽ ἡμῖν. ὃ δ᾽ ἂν ἑλομένων ἡμῶν γένηται, τοῦτ᾽ ἔσται ἢ ἀληθὲς ἢ ψεῦδος. τὸ δὲ δυνάμει τουτέστι τοῦ καθ᾽ ἕξιν καὶ κατ᾽ ἐνέργειαν λεγομένου διήνεγκε. τὸ μὲν γὰρ δυνάμει ἐπιτηδειότητά τινα ἀποσημαίνει πρός τινα οὔπω τὴν ἕξιν ἔχοντα. ὡς ὁ παῖς δυνάμει ῥηθήσεται, καὶ γραμματικὸς καὶ αὐλητὴς καὶ τέκτων. ἔσται δὲ τὸ τηνίκα δὲ ἐν ἕξει ἑνός τινος ἢ δυοῖν τούτοιν ὁπόταν μάθῃ τι κτήσεταί τινα τῶν ἕξεων. κατ᾽ ἐνέργειαν δὲ ὁπόταν ἐνεργῇ ἀπὸ τῆς ἕξεως

ἐκείνης ἦν κεκτῆσθαι. τὸ δὲ δυνατὸν οὐδὲν τούτων. ἀόριστον δὲ τὸ ἐφ᾽ ἡμῖν κατὰ τὴν ἐφ᾽ ὁπότερον ῥοπὴν λαμβάνει τὸ ἀληθεύειν ἢ μή. ἑξῆς δ᾽ ἐπὶ κεφαλαίου περὶ τῶν ἠθικῶν τῷ ἀνδρὶ εἰρημένων ῥητέον. τὸ μὲν δὴ τιμιώτατον καὶ μέγιστον ἀγαθὸν, οὔτε εὑρεῖν ᾤετο εἶναι ῥᾴδιον, οὔτε εὑρόντας ἀσφαλὲς εἰς πάντας ἐκφέρειν. πάνυ γοῦν ὀλίγοις τῶν γνωρίμων καὶ τοῖς γε προκριθεῖσι τῆς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἀκροάσεως μετέδωκε. τὸ μέντοι ἡμέτερον ἀγαθὸν εἴ τις ἀκριβῶς αὐτοῦ τὰ συγγράμματα ἀναλάβοι, ἐτίθετο ἐν τῇ ἐπιστήμῃ καὶ θεωρίᾳ τοῦ πρώτου ἀγαθοῦ. ὅπερ θεόν τε καὶ νοῦν τὸν πρῶτον προσαγορεῦσαι ἄν τις. πάντα γὰρ τὰ ὁπωσοῦν παρ᾽ ἀνθρώποις ἀγαθὰ νομιζόμενα, ταύτης ὑπελάμβανε τυγχάνειν τῆς προσρήσεως τῷ ὁπωσοῦν μετέχειν ἐκείνου τοῦ πρώτου καὶ τιμιωτάτου. ὃν τρόπον καὶ τὰ γλυκέα καὶ τὰ θερμὰ κατὰ μετουσίαν τῶν πρώτων τὴν ἐπωνυμίαν ἔχειν. μόνα γὰρ τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν ἐφικνεῖσθαι αὐτοῦ τῆς ὁμοιότητος νοῦν καὶ λόγον. διὸ καὶ τὸ ἡμέτερον ἀγαθὸν καλὸν εἶναι, καὶ σεμνὸν, καὶ θεῖον, καὶ ἐράσμιον, καὶ σύμμετρον, καὶ δαιμονίως πως καλούμενον. τῶν δὲ λεγομένων ὑπὸ τῶν πολλῶν ἀγαθῶν, οἷον ὑγιείας κάλλους τε καὶ ἰσχύος καὶ πλούτου καὶ τῶν παραπλησίων μηδὲν εἶναι καθάπαξ ἀγαθὸν εἰ μὴ τύχοι τῆς ἀπὸ τῆς ἀρετῆς χρήσεως. χωρισθέντα δὲ ταῦτα ὕλης μόνον ἐπέχειν τάξιν, πρὸς κακοῦ γινόμενα τοῖς φαύλως αὐτοῖς

χρωμένοις. ἔσθ' ὅτε δὲ αὐτὰ καὶ θνητὰ ὠνόμαζεν ἀγαθά. τὴν δὲ εὐδαιμονίαν οὐκ ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις ἡγεῖτο εἶναι τοῖς ἀγαθοῖς. ἀλλ' ἐν τοῖς θείοις τε καὶ μακαρίοις, ὅθεν δὴ καὶ μεγάλων τε καὶ θαυμασίων τὰς τῷ ὄντι φιλοσόφους ψυχὰς ἔφασκεν ἀναμέστους. καὶ μετὰ τὴν τοῦ σώματος διάλυσιν συνεστίους θεοῖς γινομένας. καὶ συμπεριπολούσας, καὶ τὸ τῆς ἀληθείας πεδίον θεωμένας. ἐπεὶ καὶ ἐν τῷ ζῆν ἐφίεντο τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ. καὶ τὴν ἐπιτήδευσιν αὐτοῦ προετίμων, ἀφ' ἧς ὥσπερ τι ὄμμα ψυχῆς ἐκκαθηραμένους καὶ ἀναζωπυρήσαντας, ἀπολλύμενόν τε καὶ ἀποτυφλούμενον κρεῖττον ὂν σώζεσθαι μυρίων ὀμμάτων δυνατοὺς γίνεσθαι ἐπορέξασθαι τῆς τοῦ λογικοῦ παντὸς φύσεως. ὁμοιοῦσθαι γὰρ τοὺς ἄφρονας τοῖς ὑπὸ γῆν ἀνθρώποις κατῳκισμένοις. καὶ φῶς μὲν μηδέποτε λαμπρὸν ἑωρακόσιν. ἀμυδρὰς δέ τινας σκιὰς ὁρῶσι τῶν παρ' ἡμῖν σωμάτων. οἰομένοις δὲ σαφῶς ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ὄντων, ὡς γὰρ τούτους τυχόντας τῆς ἐκ τοῦ ζόφου ἀνόδου καὶ εἰς τὸ καθαρὸν φῶς προελθόντας ἀλόγως καταγνώσεσθαι τῶν τότε φανέντων. καὶ πολὺ πρόσθεν ἑαυτῶν ὡς ἐξηπατημένων. οὕτω δὲ καὶ τοὺς ἀπὸ βιωτικοῦ ζόφου μεταβαίνοντας, ἐπὶ τὰ κατ' ἀλήθειαν θεῖα καὶ καλὰ τῶν μὲν πάλαι θαυμασθέντων αὐτοῖς καταφρονήσειν, τῶν δὲ τούτων θεωρίας σφοδροτέραν ἕξειν ὄρεξιν, οἷς συνῳδὸν εἶναι τὸ λέγειν αὐτὸ μόνον εἶναι

τὸ καλὸν

τὸ καλὸν ἀγαθὸν καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτάρκη πρὸς εὐ-
δαιμονίαν, καὶ διότι μὲν τὸ ἀγαθὸν ἐν ἐπιστήμῃ τοῦ
πρώτου, καὶ καλὸν ἐστι, δι' ὅλων συντάξεων δεδήλω-
ται. τὰ δὲ κατὰ μετοχὴν ἐν τῷ πρώτῳ τῶν νόμων
οὕτωπως. διττὰ δὲ ἀγαθά ἐστι, τὰ μὲν, ἀνθρώπινα, τὰ
δὲ, θεῖα, καὶ τὰ ἑξῆς τούτοις. εἰ δέ τι κεχωρισμένον
καὶ τοῦ πρώτου τῆς οὐσίας ἀμέτοχον ὑπάρχει, καὶ τοῦ-
το ὑπὸ τῶν ἀνοήτων ἀγαθὸν ὠνόμασαι. τοῦτο δέ φη-
σι μεῖζον εἶναι τῷ ἔχοντι κακὸν ἐν εὐθυδήμῳ. ὅτι γὰρ
κατὰ τὰς ἀρετὰς ἡγεῖτο εἶναι δι' αὐτὰς αἱρετὰς ὡς ἀκό-
λουθόν γε ληπτέον, τῷ μόνον αὐτὸν ἡγεῖσθαι τὸ κα-
λὸν ἀγαθὸν, καὶ δὴ ἐν πλείστοις τοῦτο αὐτὸ ὑποδέδει-
κται, καὶ μάλιστα ἐν ὅλῃ τῇ πολιτείᾳ. τὸν μὲν γὰρ
ἐπιστήμην ἔχοντα τὴν προειρημένην εὐτυχέστατον εἶ-
ναι καὶ εὐδαιμονέστατον, οὐχ ἕνεκα τῶν τιμῶν, ὧν
τοιοῦτος ὢν λήψεται. οὐδὲ μισθῶν ἕνεκα, ἀλλὰ κἂν
πάντας λανθάνῃ ἀνθρώπους, κἂν τὰ λεγόμενα κακὰ
εἶναι, οἷον ἀτιμίαι καὶ φυγαὶ καὶ θάνατοι συμβαί-
νωσι. τὸν δὲ χωρὶς ταύτης τῆς ἐπιστήμης τὰ νομιζό-
μενα ἀγαθὰ πάντα κεκτημένον, οἷον πλοῦτον καὶ
βασιλείαν μεγάλην, καὶ σώματος ὑγείαν καὶ εὐρωστίαν
καὶ κάλλος μηδέν τι μᾶλλον εἶναι εὐδαίμονα. οὗτος πᾶ-
σιν ἀκόλουθον τέλος ἐξέθετο ὁμοίωσιν θεῷ κατὰ τὸ δυ-
νατὸν, ποικίλως δὲ κατὰ τὸ δυνατὸν, ποικίλως δὲ τοῦτο
χαρίζει. ποτὲ μὲν τὸ ὁμοίωσιν θεῷ λέγει τὸ φρόνιμον
καὶ δίκαιον καὶ ὅσιον εἶναι, ὡς ἐν Θεαιτήτῳ. διὸ καὶ

πειρᾶσθαι χρῆναι ἐκεῖσε ἐνθένδε ἐκεῖσε φεύγειν ὅτι τάχιστα, φυγὴ δὲ ὁμοίωσις θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν. ὁμοίωσιν δὲ δίκαιον καὶ ὅσιον μετὰ φρονήσεως γενέσθαι. ποτὲ δὲ τὸ μόνον δίκαιον εἶναι ὡς ἐν τῷ τελευταίῳ τῆς πολιτείας. οὐ γὰρ δὴ ὑπὸ θεῶν ποτε ἀμελεῖται ὃς ἂν προθυμεῖσθαι θέλῃ δίκαιος γενέσθαι, καὶ ἐπιτηδεύειν ἀρετὴν εἰς ὅσον δυνατὸν ἄνθρωπον ὁμοιοῦσθαι θεῷ. ἐν δὲ τῷ φαίδωνι ὁμοίωσιν θεῷ λέγει τὸ σώφρονα ἅμα καὶ δίκαιον γενέσθαι ὧδέ πως. οὐκοῦν εὐδαιμονέστατοι ἔφη καὶ μακάριοι εἰσὶ καὶ εἰς βέλτιστον τόπον ἰόντες, οἱ τὴν δημοτικήν τε καὶ πολιτικὴν ἀρετὴν ἐπιτετηδευκότες, ἣν καὶ καλοῦσι σωφροσύνην τε καὶ δικαιοσύνην. ποτὲ μὲν δὴ τὸ τέλος ὁμοιωθῆναι θεῷ λέγει, ποτὲ δὲ ἕπεσθαι ὡς ὁπόταν εἴποι. ὁ μὲν δὴ θεὸς ὥσπερ ὁ παλαιὸς λόγος ἀρχήν τε καὶ τελευτὴν καὶ τὰ τούτοις καὶ τὰ ἑξῆς, ποτὲ δὲ ἀμφότερα ὡς ὁπόταν φῇ, τὴν δὲ θεῷ ἑπομένην τε καὶ εἰκασμένην ψυχὴν καὶ τὰ τούτοις ἑξῆς. καὶ γάρ τοι τῆς ὠφελείας ἀρχὴ τὸ ἀγαθόν, τοῦτο δὲ ἐκ θεοῦ εἴρηται, ἀκόλουθον ἂν τῇ ἀρχῇ τὸ τέλος εἴη ἄν, ἢ τὸ ἐξομοιωθῆναι θεῷ. θεῷ δηλονότι τῷ ἐπουρανίῳ, ἢ τῷ μὰ Δία ὑπερουρανίῳ, ὃς οὐκ ἀρετὴν ἔχει. ἀμείνων δὲ ἐστι ταύτης, ὅθεν ὀρθῶς ἄν τις φαίη. τὴν μὲν κακοδαιμονίαν τοῦ δαίμονος εἶναι κάκωσιν, τὴν δὲ εὐδαιμονίαν τοῦ δαίμονος εὐεξίαν. ἐφικοίμεθα δὲ ἂν τοῦ γενέσθαι ὅμοιοι θεῷ φύσει τε χρησάμενοι τῇ προσηκού-

σει, ἔθεσί τε καὶ ἀγωγῇ καὶ ἀσκήσει τῇ κατὰ νόμον, καὶ τὸ κυριώτατον λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ, καὶ θεωρημάτων παραδόσει ὥστε ἐξίστασθαι μὲν τὰ πολλὰ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. ἀεὶ δὲ εἶναι πρὸς τοῖς νοητοῖς. προτέλεια δὲ καὶ προκαθάρσια τοῦ ἐν ἡμῖν δαίμονος, εἰ μέλλοιμεν τὰ μείζω μυεῖσθαι μαθήματα. εἴη ἂν τὰ διὰ μουσικῆς καὶ ἀριθμητικῆς τε καὶ ἀστρονομικῆς καὶ γεωμετρίας. συνεπιμελουμένων ἡμῶν καὶ τοῦ σώματος διὰ γυμναστικῆς, ἥτις καὶ πρὸς πόλεμον καὶ πρὸς εἰρήνην εὔθετα τὰ σώματα παρασκευάσει. θείου δὲ χρήματος τῆς ἀρετῆς ὑπαρχούσης, αὕτη μὲν ἐστὶ διάθεσις ψυχῆς τελεία καὶ βελτίστη. εὐσχήμονα καὶ βέβαιον καὶ σύμφωνον παρέχουσα τὸν ἄνθρωπον ἐν τῷ λέγειν καὶ πράττειν καθ' ἑαυτὸν καὶ πρὸς ἄλλους. τῶν δὲ ἐν εἴδει αὐτῆς λογικαὶ δὲ αἱ περὶ τὸ ἄλογον αὐτῆς μέρος συνιστάμεναι, οἷον ἀνδρεία καὶ σωφροσύνη. περὶ μὲν τὸ θυμικὸν τῆς ἀνδρείας συνισταμένης, περὶ δὲ τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς σωφροσύνης. ἑτέρου γὰρ ὄντος τοῦ τε θυμικοῦ καὶ τοῦ λογιστικοῦ διάφορος ἂν εἴη καὶ ἡ ἑκάστου τελειότης. τοῦ μὲν δὴ λογιστικοῦ μέρους τελειότης ἐστὶν ἡ φρόνησις, τοῦ δὲ θυμικοῦ ἡ ἀνδρεία, τοῦ δὲ ἐπιθυμητικοῦ ἡ σωφροσύνη. ἡ μὲν δὴ φρόνησίς ἐστιν ἐπιστήμη ἀγαθῶν καὶ κακῶν, καὶ οὐδετέρων. ἡ δὲ σωφροσύνη τάξις περὶ τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς ὀρέξεις, καὶ τὴν εὐπείθειαν αὐτῶν πρὸς τὸ ἡγεμονικόν, τοῦτο δὲ εἴη ἂν τὸ λογιστικόν. ὅταν δὲ φῶ-

μεν τάξιν τινὰ εἶναι καὶ εὐπείθειαν τὴν σωφροσύνην. τοιοῦτόν τι παρίσταμεν ὅτι δύναμις τίς ἐστι καθ' ἣν τεταγμένως καὶ εὐπειθῶς ἔχουσιν αἱ ὀρέξεις πρὸς τὸ φύσει δεσποτικόν, τουτέστι τὸ λογιστικόν. ἡ δὲ ἀνδρεία ἐστὶ δόγματος ἐννόμου σωτηρία δεινοῦ τε καὶ μὴ δεινοῦ, τουτέστι διασωστικὴ δύναμις δόγματος ἐννόμου. ἡ δὲ δικαιοσύνη ἐστὶ συμφωνία τις τούτων πρὸς ἄλληλα, δύναμίς τις οὖσα καθ' ἣν ὁμολογεῖ καὶ συμφωνεῖ πρὸς ἄλληλα τὰ τρία μέρη τῆς ψυχῆς, καὶ ἕκαστον πρὸς τὸ οἰκεῖον γίνεται. καὶ ἐπιβάλλον τί τε καὶ κατα ξίαν ὥς ἂν παντέλειά τις οὖσα τῶν τριῶν ἀρετῶν. φρονήσεως, ἀνδρείας, σωφροσύνης, ἀρχόντων μὲν τοῦ λογισμοῦ. τῶν δὲ λοιπῶν μερῶν τῆς ψυχῆς κατ' οἰκείαν ἰδιότητα καπεσταλμένων ὑπὸ τοῦ λογισμοῦ καὶ πειθηνίων αὐτῷ γεγενημένων, ὅθεν καὶ ἀντακολουθεῖν ἡγητέον τὰς ἀρετάς. ἡ γοῦν ἀνδρεία δόγματος ἐννόμου διασωστικὴ ὑπάρχουσα λόγου ὀρθοῦ διασωστική ἐστι. τὸ γὰρ ἔννομον δόγμα ὀρθός τις ἐστὶ λόγος, ὁ δὲ ὀρθὸς λόγος ἀπὸ φρονήσεως γίνεται. καὶ μὴν καὶ ἡ φρόνησις μετὰ ἀνδρείας ὑφίσταται. ἐπιστήμη γάρ ἐστιν ἀγαθῶν, οὐδεὶς δὲ δύναται τὸ ἀγαθὸν ὁρᾶν ὑπὸ δειλίας ἐπισκοτούμενος, καὶ τῶν συνακολουθούντων τῇ δειλίᾳ παθῶν, παραπλησίως οὐδὲ μετὰ ἀκολασίας φρόνιμός τις δύναται εἶναι, καὶ καθόλου διὰ τὸ ἡττᾶσθαι ὑπὸ πάθους ποιεῖν παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον ὑπὸ ἀμαθίας, καὶ ἀφροσύνης τοῦτο πάσχειν φησὶν αὐτὸν

ὁ πλάτων. ὥστε οὐκ ἂν δύναιτό τις φρόνησιν ἔχειν ἀκόλαστος ὢν καὶ δειλός. ἀχώριστοι οὖν εἰσιν αἱ ἀρεταὶ ἀλλήλων αἱ τέλειαι. λέγονται γὰρ καὶ ἄλλως ἀρεταὶ οἷον εὐφυΐαι καὶ προκοπαὶ πρὸς ταύτην ὁμωνυμοῦσαι ταῖς τελειότησι κατὰ τὴν ὁμοιότητα τὴν πρὸς αὐτάς. οὕτω γοῦν καὶ στρατιώτας ἀνδρείους τινὰς καλοῦμεν, καὶ φαμὲν ἐνίοτε ἀνδρείους τινὰς ὄντας ἄφρονας ὑπάρχειν περὶ τὴν οὐ πλέων ἀρετὴν ποιούμενοι τὸν λόγον, αἱ δὲ τέλειαι ἀρεταὶ δηλονότι οὐδὲ ἐπιτείνονται οὐδὲ ἀνίενται. αἱ μέντοι γε κακίαι καὶ ἐπίτασιν δέχονται καὶ ἄνεσιν, ἄλλος γὰρ ἄλλου ἀφρονέστερος καὶ ἀδικώτερος. ἀλλ' οὐδὲ συνέπονται αἱ κακίαι ἀλλήλαις, εἰσὶ γάρ τινες ἐναντίαι, αἳ οὐκ ἂν εἶεν περὶ τὸν αὐτόν. οὕτω γὰρ ἔχει θρασύτης πρὸς δειλίαν, καὶ ἀσωτία πρὸς φιλαργυρίαν. καὶ ἄλλως ἀδυνάτου ὄντος τοῦ ὑφεστάναι τινὰ ἄνθρωπον πάσῃ κακίᾳ συνεχόμενον. οὐδὲ γὰρ σῶμα οἷόν τε εἶναι ἔχον πάσας τὰς τοῦ σώματος κακίας ἐν ἑαυτῷ. παραδεκτέον δὲ καὶ μεταξύ τινα διάθεσιν, μήτε φαύλην μήτε σπουδαίαν. οὐδὲ γὰρ πάντας ἀνθρώπους ἢ σπουδαίους εἶναι ἢ φαύλους. τοὺς γὰρ ἐφ' ἱκανὸν προκόπτοντας τοιούτους εἶναι. οὐ γὰρ ῥᾴδιον διαθέως ἀπὸ κακίας ἐπ' ἀρετὴν μεταβῆναι. πολλὴν γὰρ εἶναι τὴν διάστασιν, πρὸς ἄλληλα τῶν ἄκρων καὶ ἐναντίωσιν. ἡγητέον δὲ καὶ τῶν ἀρετῶν, τὰς μὲν εἶναι προηγουμένας, τὰς δὲ, ἑπομένας. ἡγουμένας

μὲν τὰς ἐν τῷ λογιστικῷ, ἀφ' ὧν καὶ αἱ λοιπαὶ τὸ τέλειον λαμβάνουσιν. ἑπομένας δὲ τὰς ἐν τῷ παθητικῷ, αὗται γὰρ πράττουσι τὰ καλὰ κατὰ λόγον οὐ τὸν ἐν αὐταῖς. οὐ γὰρ ἔχουσιν, ἀλλὰ κατὰ τὸν ὑπὸ φρονήσεως ἐνδιδόμενον, αὐταῖς ἐξ ἔθους ἐγγινόμενον καὶ ἀσκήσεως, καὶ ἐπεὶ οὔτε ἐπιστήμη οὔτε τέχνη ἐν ἄλλῳ μέρει τῆς ψυχῆς συνίσταται ἢ ἐν μόνῳ τῷ λογιστικῷ, αἱ μὲν περὶ τὸ παθητικὸν ἀρεταὶ οὐχ ὑπάρχουσι διδακταί. ὅτι μὴ δὲ τέχναι μὴ δὲ ἐπιστῆμαί εἰσιν, οὐδὲ γὰρ ἴδιον θεώρημα ἔχουσιν. ἡ μέντοι φρόνησις ἐπιστήμη ὑπάρχουσα, τὰ οἰκεῖα ἑκάστης ἐνδίδωσιν. ὥσπερ καὶ ὁ κυβερνήτης τοῖς ναύταις τινὰ ὑπαγορεύει ὑπ' αὐτῶν ἀγνοούμενα, οἱ δὲ πείθονται αὐτῷ, ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ στρατιώτου καὶ στρατηγοῦ, ἐπιτεινομένων δὲ καὶ ἀνιεμένων τῶν κακιῶν. οὐ δὲ τὰ ἁμαρτήματα ἴσα ἂν εἴη, ἀλλὰ τὰ μὲν, μείζω, τὰ δὲ, ἐλάττω. οἷς ἀκολούθως καὶ παρὰ τῶν νομοθετῶν, τὰ μὲν, μᾶλλον κολάζεται, τὰ δὲ, ἧττον. καίτοι γε ἀκρότητες αἱ ἀρεταὶ ὑπάρχουσι διὰ τὸ τέλειαι εἶναι καὶ ἐοικέναι τῷ εὐθεῖ. κατ' ἄλλον τρόπον μεσότητες ἂν εἶεν τῷ ὁρᾶσθαι περὶ πάσας ἢ τάς γε πλείστας, καθ' ἑκάστην ἑκατέρωθεν δύο κακίας τὴν μὲν, καθ' ὑπερβολὴν τὴν δὲ κατ' ἔνδειαν, ὡς ἐπὶ τῆς ἐλευθεριότητος ὁρᾶται. ἐπὶ θάτερα μὲν μικρολογία, ἐπὶ θάτερα δὲ ἀσωτία. γίνεται γὰρ ἐν τοῖς πάθεσιν ἀμετρία κατὰ τὸ ὑπερβάλλον τὸ προσῆκον ἢ ἐλλεῖπον. οὔτε γὰρ ὁ μηδὲ γνώμ

ὑβριζομένων ὀργιζόμενος ἀπαθὴς ἄν τις εἴη, οὔτε ὁ ἐπὶ πᾶσι καὶ τοῖς τυχοῦσι μετριοπαθής, ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον. πάλιν δὲ ὁμοίως γονέων τελευτησάντων, ὁ μὲν μὴ λυπούμενος ἀπαθής, ὁ δὲ ὥσπερ καὶ καταφθίνων ὑπὸ τῆς λύπης ὑπερπαθής τε καὶ ἀμετροπαθής. ὁ δὲ λυπούμενος μέν, μετρίως δὲ τοῦτο πάσχων μετριοπαθής. καὶ μὴν ὁ πάντα φοβούμενος καὶ πέρα τοῦ μετρίου δειλός, ὁ δὲ μηδὲν φοβούμενος θρασύς. ἀνδρεῖος δὲ ὁ μετρίως ἔχων περὶ τὰ θάρρη καὶ φόβους, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁ αὐτὸς λόγος. ἐπεὶ οὖν τὸ μὲν μέτριον ἐν τοῖς πάθεσι τὸ βέλτιστόν ἐστιν, οὐκ ἄλλο δὲ ἐστὶ τὸ μέτριον ἢ τὸ μέσον ὑπερβολῆς καὶ ἐλλείψεως, διὰ τοῦτο διὰ μεσότητος αἱ τοιαῦται ἀρεταί. διότι μέσως ἔχοντας ἡμᾶς ἐν τοῖς πάθεσι παρέχονται. ἐπεὶ δὲ καὶ ἔτι ἄλλο ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ καὶ ἀδέσποτον, καὶ ἡ ἀρετὴ τοιοῦτον ὑπάρχει. οὐ δὲ γὰρ ἂν ἐπαινετὸν ἦν τὸ καλόν, εἰ ἐκ φύσεως ἢ θείας μοίρας παρεγίνετο, καὶ ἑκούσιον ἂν εἴη ἡ ἀρετὴ καθ' ὁρμήν τινα συνισταμένη, διάπυρον καὶ γενναίαν καὶ ἔμμονον. τοῦ δὴ τὴν ἀρετὴν ἑκούσιον εἶναι, ἕπεται τὸ τὴν κακίαν ἀκούσιον ὑπάρχειν. τίς γὰρ ἂν ἑκὼν ἐν τῷ καλλίστῳ ἑαυτοῦ μέρει καὶ τιμιωτάτῳ ἕλοιτο ἔχειν τὸ μέγιστον τῶν κακῶν. εἰ δέ τις ἐπὶ κακίαν ὁρμᾷ, πρῶτον μὲν οὐχ ὡς ἐπὶ κακίαν αὐτὴν ὁρμήσει, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἀγαθόν. εἰ δὲ καὶ παραγίνεταί τις ἐπὶ κακίαν πάντως, ὁ τοιοῦτος ἐξηπάτηται ὡς δι' ἐλάττονος τινος κακοῦ ἀποι

κονομησόμενος μεῖζον ἀγαθὸν, καὶ ταύτῃ ἀκουσίως ἑλεῖται. ἀδύνατον γὰρ ὁρμᾶν ἐπὶ κακὰ βουλόμενον ἔχειν αὐτὰ, οὔτε ἐλπίδι ἀγαθοῦ οὔτε φόβῳ μείζονος κακοῦ. καὶ ὅσα δὴ ἀδικεῖ ὁ φαῦλος ἀκούσια ὑπάρχει. τῆς γὰρ ἀδικίας ἀκουσίου οὔσης, πολὺ μᾶλλον τὸ ἀδικεῖν ἀκούσιον ἂν εἴη, ὅσῳ καὶ μεῖζον κακὸν ἂν τυγχάνοι τὸ ἐνεργεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀδικίαν τοῦ ἔχειν ταύτην ἠρεμοῦσαν. καίτοι δὲ ἀκουσίων ὄντων τῶν ἀδικημάτων, κολαστέον τοὺς ἀδικοῦντας καὶ διαφόρως. αὗται γὰρ βλάβαι διάφοροι, καὶ τὸ ἀκούσιον ἐν ἀγνοίᾳ τινὶ ἢ πάθει κεῖται. ἅπαντα δὲ τὰ τοιαῦτα ἔξεστιν ἀποτρίψασθαι καὶ λόγῳ καὶ ἤθεσιν ἀστείοις καὶ μελέτῃ. Φιλία δὲ ἡ μάλιστα καὶ κυρίως λεγομένη οὐκ ἄλλη τίς ἐστι γὰρ συνισαμένης κατὰ εὔνοιαν ἀντίστροφον. αὕτη δὲ ἐφίσταται ὅταν ἐπίσης ἑκάτερος βούληται τὸν πλησίον καὶ ἑαυτὸν εὖ πράττειν. ἡ δὲ ἰσότης αὕτη οὐκ ἄλλως σώζεται ἢ κατὰ τὴν τοῦ ἤθους ὁμοιότητα. τὸ γὰρ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ μετρίῳ ὄντι φίλον ὑπάρχει, τὰ δὲ ἄμετρα, οὔτε ἀλλήλοις, οὔτε τοῖς συμμέτροις δύναται ἐφαρμόσαι. εἰσὶ δέ τινες καὶ ἄλλαι νομιζόμεναι φιλίαι, οὐ μὴν καὶ οὖσαι ὑπὸ τῆς ἀρετῆς ὥσπερ ἐπικεχρωσμέναι. ἥτε φυσικὴ τῶν γονέων πρὸς τὰ ἔκγονα. καὶ ἡ τῶν συγγενῶν πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἡ λεγομένη πολιτικὴ καὶ ἡ ἑταιρική. αὗται δὲ οὐκ ἀεὶ ἔχουσι τὸ ἀντίστροφον τῆς εὐνοίας. εἶδος δέ πως φιλίας ἐστὶ καὶ τὸ ἐρωτικόν. ἔστι δὲ ἐρωτικὴ ἡ μὲν ἀστεία ἡ·

τῆς σπουδαίας ψυχῆς, ἡ δὲ φαύλη, ἡ τῆς κακῆς, μέση δὲ ἡ τῆς μέσος διακειμένης. ὥσπερ οὖν τρεῖς ἐισὶν ἕξεις ψυχῆς λογικοῦ ζώου, ἡ μὲν ἀγαθή, ἡ δὲ, φαύλη. τρίτη δὲ τούτων μέση. οὕτω καὶ τρεῖς ἐρωτικαὶ εἶεν ἂν κατ᾽ εἶδος ἀλλήλων διαφέρουσαι. περὶ τοῦ εἶναι τρεῖς αὐτὰς, δηλοῦσι μάλιστα οἱ σκοποὶ διαφέροντες ἀλλήλων, ἡ μὲν γὰρ φαύλη μόνου τοῦ σώματός ἐστι τῆς ἡδέως ἡττωμένη. καὶ ταύτῃ βοσκηματώδης ὑπάρχουσα, ἡ δὲ ἀστεία ψιλῆς τῆς ψυχῆς ἕνεκεν. ἧς ὁρᾶται ἐπιτηδειότης πρὸς ἀρετήν, ἡ δὲ μέση τοῦ συναμφοτέρου. ὀρεγομένη μὲν τοῦ σώματος, ὀρεγομένη δὲ καὶ τοῦ κάλλους τῆς ψυχῆς. ὁ δὲ ἀξιέραστος καὶ αὐτὸς μέσος τὶς ὑπάρχει, οὔτε φαῦλος ὢν οὔτε ἀστεῖος. ὅθεν καὶ τὸν σωματοποιούμενον ἔρωτα δαίμονά τινα φατέον μᾶλλον ἢ περὶ θεὸν, μηδέ ποτε ἐν γηΐνῳ σώματι γεγονημένον, διαπορθμεύοντα τὰ παρὰ θεῶν, ἀνθρώποις, καὶ ἀνάπαλιν κοινῶς τῆς ἐρωτικῆς εἰς τὰς τρεῖς ἰδέας διῃρημένης τὰς προειρημένας. ἡ τοῦ ἀγαθοῦ τοίνυν ἐρωτική ἀπηλλαγμένη πάθους τεχνική τις ὑπάρχει. ὅθεν καὶ ἐν τῷ λογιστικῷ συνίσταται τῆς ψυχῆς. θεωρήματα δ᾽ αὐτῆς τὸ γνῶναί τε τὸν ἀξιέραστον, καὶ κτήσασθαι καὶ χρήσασθαι. ἐπικρίνει δ᾽ αὐτὸν ἐκ τῶν προθέσεων αὐτοῦ καὶ ὁρμῶν. εἰ εὐγενεῖς, εἰ ἐπὶ τὸ καλὸν γινόμεναι, εἰ σφοδραί τε καὶ διάπυροι. κτήσεται δὲ αὐτὸν ὁ κτώμενος οὐ θρύπτων οὐδὲ ἐπαινῶν τὰ παιδικά. ἀλλὰ μᾶλλον κωλύων καὶ ἐνδεικνύμενος ὅτι οὐ

βοηθεῖν αὐτῷ οὕτως ἔχοντι ὡς νοῦν ἔχει. ὅταν δὲ ἕλῃ τὸν ἐρώμενον, χρήσεται αὐτῷ πρὸς ἐγγυῶν ταῦτα δ' ἂν ἀσκητὴς ἔσται τέλος, τέλος δὲ αὐτοῖς ἐξ ἀντεραστοῦ καὶ ἐρωμένου γενέσθαι φίλους. τοσοῦτον δὲ κακὸν ἀδικία ὥστε φευκτότερον εἶναι τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι, τὸ μὲν γὰρ πονηροῦ ἔργον, τὸ δὲ ἀδικεῖσθαι πάθος ἀσθενοῦς. αἰσχρὸν μὲν δὴ ἑκάτερον. τὸ δὲ ἀδικεῖν τοσοῦτο κάκιον ὅσῳ περ ἐστὶ αἴσχιον. λυσιτελεῖ δὲ τῷ ἀδικοῦντι ὑπέχειν δίκην ὡς καὶ τῷ νενοσηκότι ὑπέχειν ἰατρῷ τὸ σῶμα εἰς θεραπείαν. πᾶσα γὰρ κόλασις ἰατρεία τίς ἐστιν ἡμαρτημένης ψυχῆς. ἐπεὶ δὲ αἱ πλεῖσται ἀρεταὶ περὶ πάθη γίνονται διοριστέον ἐστὶ περὶ τοῦ πάθους ὁποιόντι ὑπάρχει. ἔστι τοίνυν πάθος κίνησις ἄλογος ψυχῆς ὡς ἐπὶ κακῷ, ἢ ὡς ἐπὶ ἀγαθῷ. ἄλογος μὲν οὖν εἴρηται κίνησις ὅτι οὐ κρίσει τὰ πάθη, οὐδὲ δόξαι ἀλλὰ τῶν ἀλόγων τῆς ψυχῆς μερῶν κινήσεις. ἐν γὰρ τῷ παθητικῷ τῆς ψυχῆς συνίσταται δὲ τὰ ἡμέτερα ἔργα. οὐδὲ ἐφ' ἡμῖν, ἄκουσι γοῦν ἐν ἡμῖν ἐγγίνεται πολλάκις καὶ ἀντιτείνουσιν. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ γινώσκοντες ὅτι οὐ λυπηρὰ τὰ προσπεπτωκότα, οὐδ' ἡδέα οὐδὲ μὴν φοβερά. οὐδὲν ἧττον ἀγόμεθα ὑπ' αὐτῶν, οὐκ ἂν παθόντες ταῦτα, εἰ κρίσεσι τὰ αὐτὰ ἦν. ταύτας γὰρ ἀποβάλλομεν καταγνόντες αὐτῶν, εἴτε δεόντως, εἴτε μὴ δεόντως. ἐπ' ἀγαθῷ δὲ ἢ ἐπὶ κακῷ, ἐπειδὴ κατ' ἔμφασιν ἀδιαφόρου πράγματος, οὐ κινεῖται τὸ πάθος. πάντα γὰρ συνίσταται ἢ κατὰ ἀγαθοῦ ἔμφασιν, ἢ κατὰ κακοῦ. ἀγα-

θὸν γὰρ ἐὰν μὲν παρεῖναι ὑπολάβωμεν, ἡδόμεθα· ἐὰν δὲ μέλλειν ἐπιθυμοῦμεν, καὶ κακὸν ἐὰν μὲν παρεῖναι ὑπολάβωμεν, λυπούμεθα, τὸ δὲ μέλλον φοβούμεθα. ἔστι δὲ πάθη ἁπλῶς καὶ στοιχειώδη δύο, ἡδονή τε καὶ λύπη, τὰ ἄλλα δὲ ἐκ τούτων πέπλασται. οὐ γὰρ συναριθμητέον τούτοις φόβον καὶ ἐπιθυμίαν. ὡς ἀρχικὰ ὑπάρχοντα καὶ ἁπλᾶ. ὅτε γὰρ φοβούμενος οὐ παντελῶς ἐστέρηται ἡδονῆς. οὐ δὲ γὰρ τὸν τυχόντα ἄν τις διαγένοιτο χρόνον ἀπογινώσκων ἀπαλλαγὴν ἢ κουφισμὸν τοῦ κακοῦ. πλεονάκις μέντοι ἐν τῷ λυπεῖσθαι καὶ ὀχλεῖσθαι, καὶ διὰ τοῦτο συνῆπται τῇ λύπῃ. ὅ,τε ἐπιθυμῶν ἐν προσδοκίᾳ μένων τοῦ τεύξεσθαι ἥδεται. οὐ παντελῶς δὲ θαρρῶν οὐδὲ ἔχων βέβαιον τὴν ἐλπίδα ἄχθεται. ἐπιθυμίας δὴ καὶ φόβου μὴ ὄντων ἀρχικῶν ἀνενδοιάστως συγχωρηθήσεται τὸ μὴ δὲ τῶν ἄλλων τι παθῶν ἁπλοῦν εἶναι. οἷον ὀργὴν λέγω καὶ πόθον καὶ ζῆλον καὶ ὅσα τοιαῦτα. ἐν τούτοις γὰρ ἐνορᾶται ἡ ἡδονὴ καὶ λύπη ὡς ἂν ἐκ τούτων μεμιγμένοις. τῶν δὲ παθῶν τὰ μέν ἐστιν ἄγρια, τὰ δὲ ἥμερα, καὶ ἥμερα μὲν ὅσα κατὰ φύσιν ὑπάρχει τῷ ἀνθρώπῳ ἀναγκαῖα ὄντα καὶ οἰκεῖα. οὕτω δὲ ἔχει ἕως ἂν σύμμετρα ὑπάρχοι, προσελθούσης δὲ αὐτῆς ἀμετρίας ἡμαρτημένα ὑπάρξει. τοιαῦτά ἐστιν ἡδονή, λύπη, θυμός, ἔλεως, αἰσχύνη. οἰκεῖον γὰρ τὸ ἡσθῆναι ἐπὶ τοῖς κατὰ φύσιν, λυπηθῆναι δὲ ἐπὶ τοῖς ἐναντίοις. καὶ ὁ μὲν θυμὸς πρὸς τὸ ἀμύνασθαι καὶ τιμωρεῖσθαι τοὺς

ἐχθρὸς ἀναγκαῖος. ὁ δὲ ἔλεος οἶκτος φιλανθρωπία,
αἰσχύνη δὲ πρὸς ἀναχώρησιν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ὑπηρετή-
διος. ἄλλα δ' ἄγρια ἐστι πάθη ἃ παρὰ φύσιν ἐστίν.
ἐκ διαστροφῆς συστάντα καὶ ἐθῶν μοχθηρῶν. ταῦτα
δὲ ὑπάρχει γέλως καὶ ἐπιχαιρεκακία, καὶ μισαν-
θρωπία. ἃ καὶ ἐπιτεινόμενα καὶ ἀνιέμενα καὶ ὁπωσο-
ποῦν ἔχοντα διημαρτημένα ὄντα τυγχάνει μετριό-
τητα μὴ δεχόμενα. περὶ δὲ ἡδονῆς καὶ λύπης φη-
σὶν ὁ Πλάτων ὅτι ταῦτα τὰ πάθη φύσει πως ἀρχῆ-
θεν ἐν ἡμῖν κινηθέντα φέρεται. τῆς μὲν λύπης καὶ τῆς
ἀλγηδόνος ἐπιγινομένων παρὰ φύσιν κινουμένοις· τῆς
δ' ἡδονῆς εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἀποκαθισταμένης. οἴεται δὲ
κατὰ φύσιν κατάστημα εἶναι τὸ μέσον, ἀλγηδόνος τε
καὶ ἡδονῆς, ὃ θετέρῳ ἐκείνων ὂν τὸ αὐτό, ἐν ᾧ καὶ τὸν
πλείω χρόνον ὑπάρχομεν. διδάσκει δὲ καὶ διότι πολ-
λά ἐστιν εἴδη ἡδονῶν, τὰ μὲν, διὰ τοῦ σώματος, τὰ δὲ,
διὰ τῆς ψυχῆς. τῶν δὲ ἡδονῶν τὰς μὲν, μίγνυσθαι τοῖς
ἐναντίοις. τὰς δὲ παραμένειν καθαράς τε καὶ εἰλικρινεῖς,
καὶ τὰς μὲν ἀναμνηστικάς, τὰς δὲ μετ' ἐλπίδος γινομέ-
νας. καὶ τὰς μὲν, αἰσχρὰς ὅσαι ἀκόλαστοί τε καὶ μετὰ ἀ-
δικίας, τὰς δὲ, μετρίας, καὶ ἄλλως γέπως μετεχούσας τοῦ
ἀγαθοῦ. οἷον τὴν εὐφροσύνην τὴν ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς,
καὶ τὰς ἐν ταῖς ἀρεταῖς ἡδονάς. πεφυκυιῶν δὲ πολλῶν
ἀδοκίμων ἡδονῶν, οὐ ζητητέον εἰ τῶν ἁπλῶν ἀγαθῶν
δύναται εἶναι. ἐξίτηλος γὰρ φαίνεται καὶ οὐδενὸς ἀξία
ἐπιγεννηματικὴ τῇ φύσει ὑπάρχουσα. καὶ οὐδὲν οὐσιῶ-

δεις οὐδὲ προηγούμενον ἔχουσα, συνυπάρχουσά τε τῷ ἐναντίῳ. μίγνυται γὰρ ἡδονὴ καὶ λύπη, οὐκ ἂν συνέβαινε τοῦτο, εἰ τὸ μὲν ἁπλῶς ἦν ἀγαθόν, θάτερον δὲ κακόν. τῶν δὲ πολιτειῶν φησι τὰς μὲν, ἀνυποθέτους εἶναι, ἃς ἐν τῇ πολιτείᾳ διεξῆλθεν, ἐν δὲ ταύτῃ προτέραν μὲν ὑπέγραψε τὴν ἀπόλεμον, δευτέραν δὲ τὴν φλεγμαίνουσαν καὶ πολεμικήν. ζητῶν τίνες ἂν εἶεν αἱ βέλτισαι τούτων. καὶ πῶς ἂν συσταῖεν. ἔστι δ' ὅπως παραπλησίως τῇ διαιρέσει τῆς ψυχῆς καὶ ἡ πολιτεία διῃρημένη τριχῆ. εἴς τε τοὺς φρουρούς, καὶ εἰς τοὺς ἐπικούρους καὶ εἰς τοὺς δημιουργούς. ὧν τοῖς μὲν, τὸ βουλεύεσθαι καὶ ἄρχειν ἀποδίδωσι, τοῖς δὲ, προπολεμεῖν εἰ δέοι. οὓς κατὰ τὸ θυμικὸν τακτέον, ὥσπερ συμμαχοῦντας τῷ λογιστικῷ, τοῖς δὲ τὰς τέχνας καὶ τὰς ἄλλας ἐργασίας. τοὺς δὲ ἄρχοντας ἀξιοῖ φιλοσόφους εἶναι καὶ θεωρητικοὺς τοῦ πρώτου ἀγαθοῦ. μόνως γὰρ οὕτω κατὰ τρόπον διοικήσειν αὐτοὺς πάντα. οὐ γάρ ποτε κακῶν λήξειν τὰ πράγματα τὰ ἀνθρώπινα, εἰ μὴ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσειαν, ἢ οἱ λεγόμενοι βασιλεῖς ἀπό τινος θείας μοίρας ὄντως φιλοσοφήσειαν, ἄριστα δὲ καὶ μετὰ δικαιοσύνης ἐπάρξειν τὰς πόλεις τὸ τηνικάδε, ὅταν ἕκαστον μέρος αὐτονομῇ. ὥς τε προβουλεύειν μὲν τοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ, τοὺς δὲ συμμάχους τούτοις ὑπηρετεῖν καὶ τούτων προμάχεσθαι. τούτοις δὲ ἀπαθῶς συνέπεσθαι τοὺς λοιπούς. πέντε δέ φησιν εἶναι πολιτείας. τήν τε ἀριστοκρατικήν, ὁπόταν οἱ ἄριστοι ἄρχωσι. καὶ δευτέ-

ραν τὴν τιμοκρατικήν, φιλοτίμων ὄντων τῶν ἀρχόντων. καὶ τρίτην τὴν δημοκρατικήν. καὶ μετὰ ταύτην τὴν ὀλιγαρχικήν. τελευταίαν δὲ τὴν τυραννίδα χειρίστην ὑπάρχουσαν. ὑπογράφει δὲ καὶ ἄλλας πολιτείας ἐξ ὑποθέσεως. ὧν ἐστιν ἥ τε ἐν νόμοις καὶ ἡ ἐκ διορθώσεως ἐν ἐπιστολαῖς. ᾗ χρῆται πρὸς τὰς νενοσηκυίας πόλεις τὰς ἐν τοῖς νόμοις, ἤδη καὶ τόπον ἀφωρισμένον ἐχούσας, καὶ ἀνθρώπους λογάδας ἀπὸ πάσης ἡλικίας, ὥς τε κατὰ τὰς διαφορὰς τῆς φύσεως αὐτῶν καὶ τῶν τόπων παιδείας τε οἰκείας δεῖσθαι, καὶ ἀγωγῆς, καὶ ὁπλίσεως. οἱ μὲν γὰρ παραθαλάττιοι καὶ ναυτίλλοιντο ἂν καὶ ναυμαχοῖεν. οἱ δὲ ἐν μεσογείᾳ οἰκοῦντες πρὸς πεζομαχίαν, ἁρμόττοιντο ἂν καὶ ὅπλισιν, ἢ κουφοτέραν ὡς οἱ ὄρειοι. ἢ βαρυτέραν ὡς ἐν γεωλόφοις οἰκοῦντες πεδίοις. ἔνιοι δὲ αὐτῶν καὶ ἱππασίαν ἂν ἐπασκοῖεν. ἐν ταύτῃ γὰρ τῇ πόλει οὐδὲ κοινὰς εἶναι τὰς γυναῖκας νομοθετεῖ. ἔστιν οὖν πολιτικὴ ἀρετὴ θεωρητική τε καὶ πρακτική. καὶ προαιρετικὴ τοῦ ἀγαθὴν ποιεῖν πόλιν καὶ εὐδαίμονα, καὶ ὁμονοοῦσάν τε καὶ συμφωνοῦσαν. ἐπιτακτική τις οὖσα καὶ ἔχουσα ὑποβεβλημένας πολεμικήν τε καὶ στρατηγικὴν καὶ δικαστικήν. σκέπτεται γὰρ ἡ πολιτικὴ ἄλλα μυρία, καὶ δὴ καὶ αὐτὸ τοῦτο. εἴτε πολεμητέον, εἴτε μή. ὁποῖος δέ ἐστιν ὁ φιλόσοφος προειρημένου τούτου διαφέρει ὁ σοφιστής. τῷ μὲν τρόπῳ ὅτι μισθαρνία τῶν νέων, καὶ τῷ μᾶλλον, μίζεσθαι βούλεσθαι ἢ εἶναι κα-